

03.–16. oktoober

LAADA-PÄEVAD

SELVER

AINULT TÄNA!

Teisipäeval 8. oktoobril

Kõik Selveri Köögi tooted -30%

Pakkumised kehtivad kuni kaupade jätkumiseni. Pildid on illustreerivad tähendus. Toode Eestis

AINULT TÄNA!

Teisipäeval 8. oktoobril

Kõik liha-konservid -20%

21⁹⁹

tavahind 33,90

-35%

Melissa kohvimasin Butler taimeriga, 1,4 l, 1000 W, 1 tk

5⁹⁹

2,66/kg tavahind 8,99

-33%

Balbiino vanilli-koorejäätis šokolaaditükikidega, 5 l / 2250 g

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EURO | VÄLISMAAL 2,10 EURO | NR 195 | TEISIPÄEV, 8. OKTOOBER 2013

ajaleht.epl.ee

Eurovolinik Kallase ainulaadne kokkulepe

Siim Kallas sõlmis kokkuleppe, mis hakkab reguleerima lennunduse kasvuhoonegaase.

Gaaside emissiooni „turupõhiselt” piirav seadusandlus peaks jõustuma aastal 2020.

Üheski teises valdkonnas pole sellist ülemaailmset kokkulepet veel saavutatud. lk 6

Väliseestlasest sušikuningas

Ken Valvur on Eestis tundmatu, aga Kanadas teavad teda paljud. Valvur on riigi suurim sušitootja, keda kohalik meedia tituleerib koguni sušikuningaks. lk 8–9

Odavale kangele alkoholile tuleb hinnapiir?

Šoti terviseametnike delegatsioon tutvustab Eestis miinimumhinna kehtestamise süsteemi, millega odava, kuid kange alkoholi joomist piirata. lk 5

Vanemuise laval tantsitakse taas klassikalist balletti

Emajõe Ateena teatrilaval võib pärast mitut moodsamat tükki taas korralikku klassikalist balletti vaadata ja nautida. lk 13

Tulised emotsioonid ja krõbedad sõnad

Tasavägisel vutihooajal on mängijalt ja treeneritelt kohtunike pihta lennanud palju kriitikat. lk 15

Foto: Prit Simson

Viisitamm: jagasime Kadriga koos musta raha

„Vaadake Kadri silmadesse ja te saate aru, et Eesti poliitikas on vähe nii ausaid ja nii põhimõttekindlaid inimesi,” ütles Edgar Savisaar skandaali keskmes oleva Kadri Simsoni kohta. Oponendid aga kinnitavad, et Simson valetab. „Mõnikord jagasime raha Kadri kabinetis, teinekord tuli ta rahaga minu kabinetis,” meenutas Mart Viisitamm. lk 2–3

JUHTKIRI

Lukustatud eelarvekulud

Umbes kolm neljandikku Eesti riigieelarve kulutustest on mõne seadusega paika pandud ehk parajasti võimul olevate poliitikute hetke-elistuste või -soovide eest hästi kaitsitud. On see hea või halb? Kas kolmveerand on liiga palju või parajalt?

Osalt juhtudel on kulutuste indekseerimine õigustatud, sest see annab asjasepuutuvatele inimestele kindlustunde ja piirab poliitikute võimalust puhtalt valimistsüklist ajendatud käike teha. Võib isegi küsida: kas ei võiks praegusest rohkemgi kulutusi indekseeritud olla? Näiteks pensioni, mille indekseerimine on seadusega ette nähtud, on valitsus aasta-aastalt suurendanud, kuid lastetoetuse määr, mis pole seadusega indekseeritud, on püsinud 2004. aastast saadik muutumatuna.

Aasta-aastalt on lukustatud eelarvekulude osatähtsus suurenenud, 2006. aastal oli neid kõigest 61%. Samas tempos jätkates poleks Eestil kümme aasta pärast

Paindumatu eelarve
 Samas tempos jätkates ei ole eelarvet riigikogus varsti enam mõtet arutatagi.

eelarve vastuvõtmiseks riigikogu tegelikult vajagi, sest muude seadustega on kulutused juba varem paika pandud.

Riigikogu opositsioon on sügiseti juba aastaid korraldanud pikki eelarveteemalisi

ööetendusi, aga kahjuks on paljud nende ettepanekud sisaldanud soovi kulusid veelgi rohkem protsendina SKT-st või maksulaekumisest fikseerida. Praeguse eelarve lukustatuse määra puhul ei ole need vastutustundlikud ettepanekud, kui ühtlasi ei esitata ideesid, millised kulutused vastukaaluks lahti lukustada.

Majanduse ootamatute suunamuutuste puhul saaks riik paindlikuks reageerimiseks võtta ka laenu. Selles vallas on Eesti oma paindlikkuse limiiti väga vähe kasutanud. Ent niisuguses kontekstis oleks laenu võtmine nagu ühe deemoni väljaajamine teisega, sest laenuga kaasnevad ju intressikulud. Paljudel Euroopa riikidel tuleb intressideks maksta kaugelt üle 10% maksutuludest – see ei ole kutsuv väljavaade. Lukustatud eelarvekulude revisjonile ei ole head alternatiivi. ●

REPLIIK

Totaalne muutumine

Majandusminister Juhan Parts on särtsu täis. Riigistame laeva- ja rongiliikluse. Pole vaja siin kurivaimu kapitaliste Vjatšeslav Leedot või Marcel Vichmanni nuumata. Partsi sõjakus põhinevat arvutustel, et kumbki ei oskavat eraettevõtjana efektiivselt majandada. Läbipaistvus olevat kehv ja majandustulemused nadid.

Olgu, oletame, et Partsil on õigus. Sellegipoolest tahaks majandusministrilt täpsemalt kuulda, mida sisu ja arvude poolest tähendab tema üldsõnaline Leedo ja Vichmanni väidetavalt ebaefektiivse ja läbipaistmatu majandamise manamine. Teisisõnu, ootaks Partsilt konkreetseid arve ja argumente, mitte loosunglikku lahmimist. Kui eraettevõtjad on riiki püganud, siis palun, ministril on võimalus faktid lauale lüüa.

Ja veel, aastaid tagasi, kui IRL (tollal veel Isamaaliit) ja Reformierakond võimu haarasid, ei väsinud asjapulgad jutlustamast, kui kehv peremees ja majandaja on riik. Millise totaalise muutumise on aga Eesti ettevõtjad kümme aasta jooksul läbi elanud, et majandusminister (IRL) peab nüüdseks riigiametnikke etemateks ärimeesteks? ● **Kadri Paas**

lk 10 Oudekki Loone: Berlusconi taandumine pakub lootust Eestilegi
lk 11 Kristel Algvere: kuidas ühildada õppimist tööga?

AIN SEPPIK: SIMSON LANGES RÜNNAKU OHVRIKS

Keskerakonna finantssekretäri ametis olnud ja tänaseks erakonnast lahkunud Ain Seppik ei usu, et Tarmo Lausing sai kilekotis 350 000 krooni. „Ma oleks pidanud sellest teadma. Mina ei

ole musti kilekotte näinud,” rääkis Seppik. Tema arvates on Kadri Simson langenud rünnaku ohvriks, mille motive ja põhjust on raske kommenteerida. **Delfi**

Kadri Simsoni sõnul ei ole ta peasekretärina üle helistanud ega küsinud, kas annetaja ikka andis oma raha.

Foto: Priit Simson

Keskerakonna endise tegevsekretäri Mart Viisitamme kinnitusel hämab erakonna aseesimees Kadri Simson rahastamisest rääkides, sest Viisitamm mäletab selgelt, kuidas nad tegelesid teadmata päritolu rahaga.

Kristjan Pihl
 kristjan.pihl@epl.ee

Keskerakonna aseesimees Kadri Simson, keda ajakirjanikud möödunud nädalal justkui tagaotsitavat jälitasid, andis end esmaspäeval küll lõpuks näole ja vastas ka mitmele küsimusele, kuid skandaal Keskerakonna varjatud päritoluga annetuste ümber läks hoobilt segasemaks. Esialgu libises Simson särava demagoogiaga konkreetsete vastuste andmisest kõrvale.

„Ja lõpuks, kõige tähtsam küsimus: kas keegi, olgu mina või keegi teine, andis Henri Kaselo kamraadile Tarmo Lausingule kilekotiga 250 000 krooni tundmatut päritolu sularaha?” kordas Simson talle esitatud küsimust ja vastas siis: „Teiste eest ei julge pead anda, kuid ma tean, et esialgu intervjuud andes ei saanud Tarmo Lausing mind silmas pidada. Kas nüüdne kahe sõbra näpuga minule näitamine tuleneb valimiste lähedusest või oma näo säilitamise vajadusest, ma ei hakka spekuldeerima.”

Mart Viisitamme, Simsoni eelkäijat Keskerakonna büroojuhi kohal, selline jutt aga ei veena. Selleks mäletab ta veel

liiga selgelt, kuidas nad koos Simsoniga teadmata päritolu kupüüre üle lugesid ja rahapakid kontorilaulal eri osadesse jaotasid. Ta tõi näite, kuidas „kuskilt” laekus erakonna peasekretärile 300 000 krooni sularaha, mis tuli seejärel mõistlikult erakonna tarbeks ära paigutada.

Riigikogulastelt must raha

„Üks osa läks arvete maksmiseks, teine osa riigikogu liikmete toetuseks,” selgitas Viisitamm, kelle sõnul jaotati igale poole natuke, et näeks pabe-

si, kui erakonna peasekretäriks oli Külle Arjakas. Kuna tema oli parlamenditööga omajagu hõivatud, tuli Viisitammel tegevsekretärina ise erakonna asju ajada. Hiljem tuli appi ka Kadri Must (nüüd Simson – toim). „Põhimõtteliselt tuligi rohkem nagu rahapakke lugema,” sõnas ta.

Väidet, nagu hoiaksid riigikogulased oma palgast iga kuu 10% kokku ja kannaksid selle vabatahtlikult erakonna arvele, nimetab Viisitamm naeruväärseks. „95%-lise töenäosusega pole see nende enda raha.

Kui tahes kokkuhoidlikud need inimesed ka pole, isegi kui nad söövad pidevalt nuudleid, pole see lihtsalt usutav,” rääkis ta. Viisitamme hinnangul ei tea suure töenäosusega nad annetuse päritolu isegi.

„Ma ei saa aru, miks Kadri just salgamistaktika valis. Ilmselt ta ikka mäletab neid aegu, kui ta ka mulle raha andis, kui aga mitte, siis jääb järele kaks võimalust. Kas mina olen teiselt planeedilt – aga arvestades Kaselo ja Lausingu väiteid, ma sellesse väga ei usu – või ta valetab,” lisas Viisitamm. ●

Raha jagati igale poole natuke, et näeks paberil enam-vähem usutav välja.

KOMMENTAAR

Erakonnad on muutunud nahaalseks

Mart Viisitamm

Keskerakonna liige

Praeguses meediapildis ei tohiks tekkida mõistmist, et varjatud rahastamine on üksnes Keskerakonna ja Kadri Simsoni probleem. Kindlasti mitte, asi on märksa laiem. Sellest teavad kõik, aga keegi ei räägi ja need vähesed, kes räägivad, tegelikult valetavad. Selles mõttes käituvad erakonnad praegu väga nahaalselt. Alguks ma mõtlesin ka, miks Kristen Michal süüd omaks ei võta ja edasi valetab, ehkki kõik juba aimavad ja prokuratuur menetleb. Aga mõelge, oleks ju äärmiselt ebaõiglane, kui Michal oleks kümnetest peasekretäridest ainus, kes kriminaalkaristuse saab.

SAVISAAR: EESTI POLIITIKAS POLE SIMSONIST AUSAMAID

Edgar Savisaar kaitses Keskerakonna aseesimeest Kadri Simsonit partei rahastamist puudutavate Tarmo Lausingu ja Henri Kaselo väidete eest. „Vaadake Kadri silmadesse ja te saate

aru, et Eesti poliitikas on vähe nii ausaid ja nii põhimõttekindlaid inimesi, nagu Kadri seda on,” ütles Savisaar. „Mina hoiain Kadrit ja Lausingust ma ei taha midagi teada,” lisas ta. Delfi

SAVISAAR: VARJATUD RAHASTAMIST POLE OLNUD

ERR-i uudisteportaal küsis Edgar Savisaarelt, kas ta võib täie kindlusega väita, et Keskerakonnas pole toimunud musta rahastamist. „Keskerakond on olnud sedavõrd kontrollitud kõik-

võimalike õiguskaitseorganite poolt, kõik need teie kapod ja kripod kokku, et meie suhtes võib seda tõesti täie kindlusega öelda,” vastas Savisaar. ERR

Täna digilehes

- Teadlastel õnnestus panna kolibakter bensini tootma
- Kuidas valmis Ilmar Raagi film „Kertu” 2. osa: Peidus

Vilja Savisaar-Toomast: sponsoreid varjati mu eest

Intervjuu

Kristjan Pihl
kristjan.pihl@ep.lee

Vilja Savisaar-Toomast sõnul küsis ta aeg-ajalt Keskerakonna varjatud sponsorite kohta, kuid vastust ei saanud kunagi.

●● Keskerakonnast lahkunud noorpoliitikud esinevad meedias süüdistusega, nagu oleks neile peakontorist annetatiks antud tundmatu päritoluga raha, erakonna praegused juhid eitavad seda aga kategooriliselt. Mis tundeid tekitab endise koduerakonna ümber paisunud skandaal?

Ega see muidugi meeldiv uudis pole, kui erakonda, mille liige oled palju aastaid olnud ja kuhu oled suure hulga tööd panustanud, tabab selline skandaal. Aga kommenteeri-

da ma seda ei oska, sest rahastamisküsimustega ma üldiselt ei tegelenud. Vaid nii palju, kui juhatuse liikmena erakonna eelarvet kinnitades kokku puutud: on tulude ja kulude rida. Kulutused olid alati üksikajalikult välja toodud, aga tulude kohta oli ainult üks rida: sponsorite raha. Mõnikord küsisin, kes need sponsorid on ja kas lepingud nendega on juba sõlmitud, aga vastust

Mina saan tõesti rahuliku südamega öelda: ei tea, pole olnud, pole jaganud.

kunagi ei saanud. Pigem öeldi: mida sa pärid, jäta järele! See on aga kõik, minule pole keegi kunagi raha kilekotis toonud ja palunud seda kuhugi annetada.

●● Küll aga võisite ise olla see, kes rahajagamist koordineeris.

Mis mõttes? Ei saanud aru. ●● Juhatuse liikmena oleks teil olnud piisavalt autoriteeti, et olla toiduahela tipus ja ise kogu erakonna rahapesu juhtida. Mina saan tõesti rahuliku südamega öelda: ei tea, pole olnud, pole pidanud jagama. ●● Te pole kunagi kahtlustanud, et selline tegevus võiks erakonnas toimuda?

Kui kindlaid fakte ette näidata pole, ei saa ka kedagi pelgalt kahtluste pinnalt süüdistada. Ega keegi ei tule sulle neist asjadest ise rääkima. Kui selline tegevus ka toimus, siis sellest teab kindel hulk inimesi ja mina saan öelda, et mina nende hulka ei kuulunud. Seega pole mul ka tõendeid, et selline asi võis üldse toimuda.

●● Aga siiski, kui rahapesu toimub, kes on need inimesed, kes erakonnas sellest teavad?

Erakonnas on asjadega kõige paremini kursis peasekretär, esimees ja finantssekretär. ●● Kes toona noil ametikohtadel olid? Peasekretär oli Kadri Simson ja finantssekretär sel ajal vist veel Ain Seppik. Veidi hiljem sai sellele kohale Kalev Kallo, aga ajal, millest räägib (Tarmo) Lausing, oli veel Seppik. ●● Nii et nemad peaksid rahapesust igal juhul teadlikud olema?

Teoreetiliselt võiks see nii olla. ●● Juhatuse liikme ja fraktsiooni esimehena, kes te tollal olite, võiks arvata, et teiegi olite teadlik, mis rahaasju hämaras aeti.

Mina puutusin rahastamisega kokku ainult valimiste ajal. Reeglina olin esinumber ja minu vastutada oli oma piirkonna valimiskampaania. Meie lahendasime finantsküsimuse väga demokraatlikult: kõigi vahel, kes tahtsid kandideerida, jagati summa ära. Ja

Vilja Savisaar-Toomast selgitab, et rahapuudus vaevab parteisid kogu aeg.

Foto: Vallo Kruuser

ühiselt otsustasime, millised kulud katame: voldikud, kampaaniatelgid... Need, kes olid nimekirja esimeses otsas, maksid kassasse rohkem, ja need, kes tagapool, maksid vähem. Kui keegi tahtis midagi veel teha, maksis ta oma kampaania eest ise.

●● Sellist muret ei tekkinud, et kampaania ei tule omadega otsaga välja?

Rahapuudus oli kogu aeg. Teada on, et parlamendierakondi rahastatakse riigieelarvest, seetõttu ajastati arvete tasumised hilisemaks. Eks ole ju avalikult teada, et Keskerakonnal on pärast valimisi pidevalt võlad üleväl. Alles paar päeva tagasi kuulsin, et Sky Plusile ollakse krooniaegadest päris suur summa siiani võlgu. Üldiselt maksti võlad ikka hiljem ära, kui juba tulemus käes oli. Aga kust see ülejäänud osa rahast tuli, ei oska öelda.

●● Usute, et musta rahastamist tehakse Keskerakonnas tänaseni?

Ma ei oska sealset olukorda kommenteerida. Tean ainult seda, mida on avalikkuse ette toodud. Tundub tõenäoline, et omal ajal Jakunini käest raha küsiti, mis oli ka üks põhilisi ajendeid, miks ma erakonnast lahkusin. ○

Valdo Randpere 464
Lasnamäe

Keit Pentus-Rosimannus 380
Kesklinn

Jürgen Ligi 426
Kristiine

Hanno Pevkur 511
Mustamäe

TEEME TALLINNA VEELGI PAREMAKS, ET SAAKSIME OMA PEALINNA ÜLE UHKED OLLA!

Vilja Savisaar-Toomast 684
Põhja-Tallinn

Taavi Rõivas 334
Haabersti

Urmas Paet 586
Nõmme

Kristen Michal 654
Pirita

UHKE EESTI ÜLE!

E-valimised: 10.–16. oktoober www.valimised.ee
Eetvalimised jaoskondades: 10.–16. oktoober
Valimispäev 20. oktoober: hääletamine ainult jaoskondades

Tartu noormehed teevad okastest akustilisi plaate

Noormeeste sõnul on nende akustilised männi-okkaplaadid esimesed omataolised maailmas.

Kelli Seiton
kelli.seiton@epl.ee

Tartu loomemajanduskeskuses paigutavad kaks noormeest seinale suurt valget akustilist plaati, mille krobeline pind annab aimdust, et tegemist pole tavalise plaadiga. Plaadi põhikomponent on nimelt männiokkad, mida varem sellisel kujul loojate teada maailmas kasutatud pole.

Nagu modern art [moodne kunst], kommenteerib keskus parajasti tuuril olev grupp soomlasi. Moodne kunst tööpoolest, nendivad plaadi loojad Mikk Männiste ja Margus Siilik. Möödunud varakevadel korjasid nad metsast esimesed peotäied männiokkad, et proovida, kas idee ka tegelikult töötada võiks. „Männiokastest hakkas tegelikult juba ammu rääkima Margus,” meenutas Männiste. „Esimehe samm oli, et panime okkad lihtsalt plaadile, et näha, kuidas ta välja näeb ja kas see üldse võimalik on.”

Uus ja roheline idee

Poiste idee oli teha midagi uut ja rohelist, mis näeks visuaalselt hea välja. „Männiokkad jäid silma õhulise vormiga. Need on peenikese pinnaga ja kui plaadil jäävad okkad õhulise kihina, siis heli sumbub sinna vahele,” selgitas Siilik.

40 äriideed inkubaatoris

Männiokastest plaatide kõrval on Tartu loomemajanduskeskuses inkubaatoris veel 40 ettevõtet, mis on praeguseks kõik ka tööle hakanud. „Alati ei pea see idee, mis tarbija poolt omaks võetakse, olema uus. Tähtis on sisu ja sõnum,” nentis Tartu loomemajanduskeskuse ettevõtluskonsultant Jutta Kuhlberg. „Ette-

võtjad on esile toonud, et ilma inkubaatori abita poleks nad ettevõtet loonudki,” märkis ta. Seda, et keskuse tiiva all olevatel firmadel on elujõudu, tõestab aasta aega inkubaatoris tuge saanud Scheckmann ehk Sille Sikkanni meeste kingaäri – bränd on tugev, kingade soovijate järjekord ulatub veebruarini.

Kevadel hakatigi ideed ellu viima, mõned kuud katsetati eri viise, kuidas okkad kõige paremini plaadil püsiksid. Algul ei püsinud, nentisid noormehed. Tootearenduses on veel üht-teist teha, näiteks töötavad noormehed praegu selle kallal, kuidas toode võimalikult tuleohutuks muuta.

Plaat on juba üle elanud esimesed ristsed möödunud nädalavahetusel Tallinnas toimunud disainiõöl, kus ta kaudu ürituse infoletti. Män-

niokastest plaat püüab pilke kõikjal, ent disainiõölt on pärit noormeeste jaoks kõige huvitavam reaktsioon. Nimelt lähenes üks väike poiss plaadile, pani käed ettevaatlikult vastu valgeks vööbatud männiokkaid, vaatas Siilikule ja Männiste otsa ning küsis, mildest plaat tehtud on. Kuuldes, et männiokastest, tahtis poiss kohe teada, kust okkad pärit on. „Sipelgad korjasid,” oli Siilikul ja Männistel vastus olemas. ●

Heakorramurest teada andmise rakendus läks riigile kalliks maksma

Riigihankega soetatud rakendus nutitelefonile on erafirma analoogist pea 7000 eurot kallim.

Hans Lõugas
uudised@epl.ee

Eesti Päevaleht kirjutas kaks nädalat tagasi regionaalministri tellimisel valminud uuest rakendusest „Anna teada”, millega saab iga nutitelefoni kasutaja üle Eesti anda kohalikule omavalitsusele teada heakorramurest. Pea täpselt samal ajal valmis väga sarnane rakendus Eesti tarkvaraettevõtetel BrightSpark. Äpp nimega „Kodanik” võimaldab samuti kohalikule omavalitsusele avalikus ruumis olevast probleemist märku anda.

Ministeeriumil kulus riigihankega „Anna teada” loomiseks 18 840 eurot, BrightSparki tegevjuhi Kari Maripuu sõnul on „Kodaniku” turuhind umbes 12 000 eurot, omahind pool sellest. Odavamalt tehtud rakendusel on laiem kasutusvõimalus, see töötab kolme tüüpi telefoniga (iPhone, Android, Windows Phone), riigi tellitud rakendus ainult kahega (iPhone, Android).

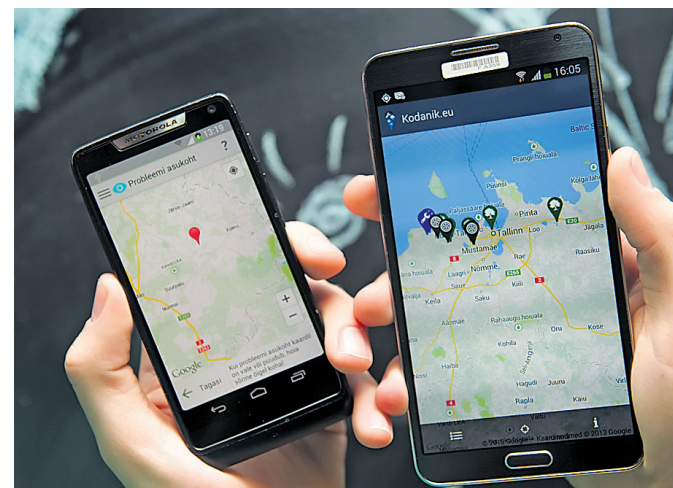
Võitis soodsaim pakkuja

„Riigiasutusena pidime lahenduse loomiseks läbi viima riigihanke. Riigihanke võitjaks kuulutati vastavalt hanketingimustele soodsaim pakkuja,” selgitas siseministeeriumi kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse osakonna juhataja asetäitja Margus Lehesaar.

Tema sõnul on rakendusi raske võrrelda, kuna nad ei tea BrightSparki rakenduse funktsionaalsust ning kulutatud arendus- ja ajajressursi.

Riigiasutus ja erafirma lähenesid sarnasele probleemile eri otstest.

Regionaalministri „Anna teada” tuli välja septembri lõpul ja seejärel teavitas Siim Kiisleri büroo omavalitsusi, et neile võib iga telefonikasutaja nüüd rakenduse kaudu saata märguandeid heakorramuredest. BrightSpark seavastu lähenes kõigepalt kohalikele omavalitsustele. „Alustasime kohaliku omavalitsuse tasandil ja uurisime ennekõike nende vajadusi, sõlmides pilootprojektiks otsekokkulepped Pärnu linna, Harku valla ja Koigi vallaga,” ütles firma tegevjuht Kari

Tänaval prügiühikut märgates võib sellest märku anda nii „Anna teada” kui „Kodaniku” vahendusel

Foto: Vallo Kruuser

Maripuu. Siit tuleneb peale eelarve ka kahe rakenduse suurim erinevus. BrightSparki rakenduse „Kodanik” projektiga liitunud omavalitsused võtavad kohustuse linlaste või maalas- te kaebustele reageerida, regionaalministri tehtud rakendusega tehtud märguanded võivad jääda ka tähelepanuta.

BrightSparki ärimudelil maksavad omavalitsused projektiga liitumise eest osalustasu 120–1200 eurot aastas.

Nii Lehesaar siseministeeriumist kui ka Maripuu BrightSparkist kinnitasid, et otsivad võimalusi koostööks. Näiteks võiks rakendused andmeid vahetada, et ühe kaudu prügiühikut teada andev info kohta jõuaks ka teise rakendusse. Maripuu sõnul on nende siht rakendusest arendada laiem platvorm, kus oleks peale kohaliku omavalitsuse teavituste ka teised võimalused, näiteks taluturg. ●

Putin käskis allkirjastada piirilepingu Eestiga

Vene president Vladimir Putin andis välisministeeriumile korralduse allkirjastada piirilepingu Eestiga ning Narva lahe ja Soome lahe merealade piiritlemise lepingu, vahendas Interfax.

Eesti valitsus kiitis piirilepingute eelnõud heaks juba tänavu 23. mail. Kui leping kirjutatakse välisministrite tasandil alla, peab riigikogu selle ratifitseerima.

Eesti–Vene piirilepingu projekti on võrreldes 2005. aastaga lisatud kaks klauslit, millega on nõustunud ka Vene pool. Esimese lausega kinnitavad pooled, et lepinguga reguleeritakse eranditult riigipiiri puudutavaid küsimusi. Teise lausega kinnitatakse vastastiku territoriaalsete nõudmiste puudumist. Ülejäänud on samal kujul nagu 2005. aastal.

Venemaa valitsus kiitis piirilepingu eelnõu heaks 20. septembril. **ERR**

Tallinn võitis trammihanke kohtulahingu

Riigikohus ei rahuldanud Šveitsi firma Stadler Bussnang AG kaebust riigihangete vaidlustuskomisjoni 21. märtsi otsuse tühistamise nõudes.

Kohus leiab, et Tallinna Linna transpordi AS-i ja Hispaania ettevõtte Construcciones y Auxiliars de Ferrocarriles S.A. vahel sõlmitud hankelõp ei ole tühine.

Halduskollegium on seisukohal, et kuna Stadler Bussnang AG pakkus lükkat tagasi hankedokumentidele mittevastamise tõttu, ei tulnud firmat enam ka pakkuja-na käsitleda. **ERR**

EKI pakub majanduse kasvuks 2%

Konjunktuuriinstituut prognoosib tänavuseks majanduskasvuks 2%, mis on teiste värskemate hinnangutega võrreldes pigem optimistlik. Juulis prognoosis konjunktuuriinstituut (EKI) tänavuseks kasvuks 3%. Eesti majanduskasv oli aga esimesel poolaastal oodatust väiksem ja nii rahandusministeerium kui ka pangad on seetõttu kasvuhinnangut kärpinud. **ERR**

Mürgistuste infoliin sai 5000 kõnet

Viie tegevusaasta jooksul on mürgistusinfoliinile 16662 helistatud ligi 5000 korda, kõnede arv on aasta-aastalt tänu inimeste teavitamisele suurenenud. Peamised mürgistusõnnetuste põhjustajad on Eestis kemikaalid, teisele kohale jäävad ravimimürgistused, teatas terviseamet. Üle poolte kõnedest puudutavad laste mürgistusi. **ERR**

Soti valitsusametnikud Donald Henderson (vasakul) ja Peter Rice kinnitavad, et miinimumhind taltsutaks liigjoojaid.

Foto: Vallo Kruuser

Šotlased propageerivad alkoholi miinimumhinda

Sotsiaalministeerium jälgib šotlaste kohtusagat, et positiivse tulemuse korral ka siin hinda piirata.

Teele Tammeorg
teele.tammeorg@epl.ee

Tänavu keset suve tegi Suurbritannia peaminister David Cameron teatavaks, et valitsus ei kavatse alkoholile vähimat hinnapiiri kehtestada, ehkki Briti teadlased olid juba pikka aega seda soovitanud. Cameron lubas keelata alkoholi müümise alla omahinna.

Šoti valitsus aga otsustas samal ajal siiski miinimumhinnaga eelnõu välja käia ja pakkuda välja valemi, kus alkoholiühik maksaks vähemalt 50 penni ehk umbes 60 eurosent. Šotlased arvutaksid miinimumhinda valemiga: 0,6 eurot korrutada alkoholi kangusega ja seejärel mahuga liitrites. Näiteks müüb Tesco poekett Suurbritannias enda brändi all 5,3% siidri nelipakki (iga purk

440 ml) umbes 2,7 euro eest. Alahinna puhul tõuseks hind aga umbes 5,6 euron.

Kuid selle asemel, et tulevast kevadest alkoholile hinnapiiri kehtestada, peab Šoti valitsus nüüd kohtuvaidlust alkoholitootjatega – tänavu mais sai valitsus võidu Šoti ülemkohtus, kuid tootjad kaebasid otsuse edasi, seetõttu algab uus protsess ilmselt veebruaris.

Kohtuasjad võivad aega

„Me võidame taas,” kinnitas Donald Henderson, kes juhtis eile Eestit väisanud Šoti valitsusametnike delegatsiooni, et siingi miinimumhinnast rääkida. „Ka tubakatööstus kasutab sama taktikat – nad püüavad tervisemeetmeid edasi lükata, kaotades kohtus, kuid võites aega.”

Henderson ja tema kolleeg, terviseedendaja ja psühhiaater Peter Rice, nendivad, et nii võib miinimumhinna kehtestamiseks kuluda veel kaks-kolm aastat.

Eesti sotsiaalministeerium on äraootaval seisukohal – tahtakse näha, milline on šotlaste kohtuvaidluse tulemus, et siis ka Eestis miinimumhinna kehtestamist kaaluda.

Suurbritannias on mure odava viina ja odava, kuid kange (sageli umbes 7%) siidri pärast. „Mitte keegi, kellele meeldib siider, ei puutuks seda – see on mõeldud ainult purju joomiseks,” kinnitas Henderson.

„Üks asi, mida alkoholitootjad püüavad väita, on see, et liigtarbijaid hind ei mõjuta,” ütles Henderson. „Protsente vaadates näib neil õigus olevat – näiteks vähendab raske jooja alkoholitarbimist 3% ja mõõdukas jooja 5%.” Loogika on lihtne: joomine lõpeb siis, kui raha otsa saab, lisas Rice. Henderson märkis, et kui kõrvutada alla omahinna müümise keeldu ja miinimumhinna plaani, siis šotlaste arvutuste järgi hoiaks esimene aastas ära umbes kolm, teine aga 300 alkoholist tingitud surma. ●

Rahvalt ei tohi raha ära võtta

Ölletootjate liidu tegevjuht Peeter Vörk ütles, et alahind peaks välistama üliodava alkoholi müügi ja piirama liigtarbijaid. „Tootjad pole põhimõtteliselt miinimumhinna vastu, aga kõik sõltub sellest, kuidas seda teha,” ütles ta. „Kui aga tulemus on, et siider kallineb kaks korda, siis ei vähenda see joomist, vaid võtab rahvalt raha ära. Väide, et kättesaadavuse piiramine vähendab joomist, on silmakirjalik, näiteks aktsiisi tõstmine ei vähenda joomist, vaid suurendab makse. Kui liigtarbimist vähendada kõikide tarbijate arvel, siis pole see õige.” Ta nentis, et hinna tõstmine paneks aga lakkama salaalkoholi turu.

Vörk märkis, et joomist on vähendanud ölletootjate kokkulepped – 2010. aastast on ölle kanguse laeks 7% (endise 10% asemel).

Asulad suurenevad, ent esmaabi jääb abi vajajast kaugele

Tallinna lähedastes väikeasulates on lapsi ja nendega juhtunud õnnetusi üha rohkem.

Riin Aljas
riin.aljas@epl.ee

„Laps kukkus oma kulmu lõhki, saime ise esmaste vahenditega korda, aga järgmine päev oli tarvis ikkagi asi üle vaadata. Uurisin Keila elanikuna, et kas linnas traumapunkt on? Ei ole. Kas perearstikeskus aitaks üheaastast last ja vaataks haava üle? Ei, nad ei tegele sellega, sest neil ei olevat haavasiidumist, -liimimist ega midagi,” rääkis Eesti Päevalehele üks murelik Keila elanik [nimi toimetusele teada]. Perearstid soovitasid mehel Tallinnasse sõita ja seda ta tegigi.

Ehkki ka mujal Eestis tuleb väikekohtadest keskustesse sõita, eristuvad Tallinna lähiasulad selle poolest, et nende asulate elanike arv suureneb aasta-aastalt ja just noorte perede võrra. Lapsi ja traumasid on palju, ent esmane abi puudub.

Ei tasunud ära

Keila linn juhtunud suurt probleemi ei näinud, sest tegelikult on linnas kiirabibrigaad olemas – kiirabiauto ja tugipunkti näol. Traumapunkt pandi

aastaid tagasi kinni, sest päevas 4–5 inimest aidanud osakond ei tasunud lihtsalt ära. „Meil on traumaarstide puudus üle terve riigi nii suur, et see oleks lihtsalt ressursi raiskamine,” põhjendas Keila ja ka teiste Tallinna lähiasulate kiirabibrigaade haldava Põhja-Eesti regionaalhaigla kiirabiosakonna juhataja dr Jele-na Tõislova. Keila linnavalitsuse pressiesindaja Valdur Vacht rõhutas aga, et kiirabi on linnas olemas ja õnnetuse puhul tulekski sinna helistada.

Arstide sõnul on haava õmblemine töö, mida tuleb teha siiski traumapunktis. Ka ei tasuks spetsialistide hinnangul katki kukutud põlvede pärast veel kiirabisse helistada. „See sõltub muidugi traumast, kui on tõesti pea lõhki või teadvusekaotus, siis tuleb muidugi kiirabi kutsuda, kui on aga lihtsalt haav, mis eluohtlik pole, tuleks omal käel Tallinnasse traumapunkti minna, nii saab lihtsalt kõige kiiremini,” soovitas Tõislova.

„Perearst peab suutma anda esmast abi, hinnata seisundit ning vajadusel suunama edasi. Ei ole võimalik igasse perearstikeskusesse korraldada erakorralise meditsiini või traumatoloogia-ortopeedia pädevusega spetsialisti,” ütles sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna juhataja Heli Paluste. ●

KOMMENTAAR

Diana Ingerainen

perearstide seltsi juhatuse liige

Kui näiteks Afganistanis Eesti sõduritega midagi juhtub, teibitakse nad kiiresti kokku ja saadetakse Inglismaale. Haavade õmblemine

on spetsiifiline töö ja seda tuleb teha algusest peale väga kvaliteetselt. Perearstid puutuvad aga oma töös õmblemisega nii harva kokku, et on parem, kui seda teeksid ikkagi spetsialistid, ja seetõttu peaks näiteks peahaavaga vms pöörduma kindlasti traumapunkti. Jutt EMOde väärkasutusest puudutab pigem n-ö rohelisi patsiente, kes lähevad sinna nohu või kõrvavaigu muredega, selle asemel, et oma perearsti juurde pöörduda. Traumade ja teiste õnnetuste kohta see aga ei käi.

Haagised sõiduautodele

Alati kindel kvaliteet!

Liider Eesti haagiseturul!

2.65x1.25 m

alates 827.-

2.0x1.25x0.33 m

698.-

668.-

hind koos kallutus-raamiga 708.-

5.3x1.6 m, kuni 5 m paadile, kandevõime 586 kg

3.0x1.5 m

alates 991.-

UUS MUDEL:

katus ja esisein ühes osas

3.0x1.47x1.50 m

2195.-

Tõrvandi, Tartumaa
E-R 8-17, L 9-15
Tel 730 1841, 504 8722
Haakekonksud:
Tel 730 1846, 5344 4401

Müük Tallinnas:
Forelli 11
Tel 650 6061, 5332 6560
www.baltihaagis.ee

www.respo.ee

Respo
www.respo.ee

NOBELI PREEMIA RAKU MEHCHANISMIDE UURIJATELE

Nobeli füsioloogia ja meditsiini-preemia pälvisid James E. Rothman, Randy W. Schekman (mõlemad USA-st) ja Thomas Südhof (Saksamaa) uuringute eest, kuidas rakk korraldab eneses ainete

vesikulaarse transportimise. Kolme mehe avastus on muu hulgas heitnud valgust sellele, kuidas organism toodab insuliini ning eritab seda õigel ajal ja õiges kohas verre. ERR

PUGATŠOVA JA GALKIN SAID KAKSIKUD

Lauljanna Alla Pugatšova (64) ja tema abikaasa Maksim Galkin (37) on juba mõni nädal olnud lapsevanemad, selgus nädalavahetusel. Vene meedia teatel on nad kaksikute bioloogilised vanemad, kuid ilmale tõi beebid surrogaatema. Poisi nimi on Garri ja tüdruku oma Jelizaveta. Primadonna esimene tütar Kristina Orbakaite (42) röömustavat väga õe ja venna üle. EPL

Foto: AP/Scamix

Siim Kallas saavutas ainulaadse ülemaailmse kokkuleppe

ÜRO andmeil arvatakse lennunduse arvele jäävat isegi kuni 5% kogu maailma süsihappegaasi emissioonidest.

Rahvusvaheline lennundusorganisatsioon tuleb esimesena lagedale kliimakokkuleppega.

Raimo Poom
raimo.poom@epl.ee

Euroopa Liit on aastaid ajanud kliimamuutuste vastast ehk süsihappegaasi emissioonide vähendamise üritavat poliitikat. Liikmesriikidele on kehtestatud reegleid ja tervet maailma on ärgitatud saastamise vähendamises kokku leppima. Paraku on kõik viimase kategooria katsed seni tulutult läbi kukkunud. Tasub meenutada kasvõi senini kehtvat patiseisu nüüdseks aegunud Kyoto kliimaprotokollil asendamisel.

Möödunud nädala lõpus sai aga Euroopa Komisjoni transpordivolinik Siim Kallas hakata sellealase ennekuulmatu saavutusega. Näiteks suur rahvusvaheline majandusuu-diste portaal Bloomberg nimetas seda otsesõnu „pretseden-dituks” ja New York Times „esimeseks suureks tervet maailma tööstusharu” haaravaks kokkuleppeks.

Täpsemalt oli tegemist reede õhtul rahvusvahelise tsiviil-lennunduse organisatsiooni (ICAO) üldkogul konsensuslikult vastu võetud otsusega, et see ÜRO allorganisatsioon koostab 2016. aastaks len-

nunduses kasvuhoonegaasi-de emissioone „turupõhiselt” piirava seadusandluse ja paneb selle kehtima aastast 2020.

Mitte üheski teises valdkonnas pole sellist ülemaailmset kokkulepet saavutatud, rääkimata üleilmse kõikehõlmava kliimapolitiika paika panemisest.

ÜRO andmeil arvatakse lennunduse arvele jäävat isegi kuni 5% kogu maailma süsihappegaasi emissioonidest. Lennunduse tormilise arengu pärast eeldatakse, et praegustel tingimustel on see aastaks 2050 isegi kolm korda suurem. Juba ainuüksi seetõttu on märkimisväärne Kanadas Montrealis pärast kahe nädalast maratoni läbirääkimisi saavutatud põhimõtteline kokkulepe, et lennunduse emissioonide vähendamiseks tuleb koostada üleilmne kava.

Tähelepanuväärsed detailid

Kallase kabinetitülem Henrik Hololei, kes ise läbirääkimistel kohal oli, nimetas eile Eesti Päevalehega rääkides tähelepanuväärsed detaile. Hololei sõnul olid näiteks Venemaa ja Hiina veel ICAO kongressi kogunemise alguses olnud skeptilised, kas üleilmset lennunduse kliimakokkulepet ikka on vaja. „Kuid lõpuks nõustusid isegi nemad üleilmse lahenduse vajalikkusega. Euroopa Liit on pidevalt

öelnud, et emissioonide vähendamiseks lennunduses ei piisa regionaalsetest skeemidest, vaid vaja on globaalset lepet,” rääkis ta.

Hololei märkis, et Montrealis kohal olnud 184 ICAO liikmesriiki kiitsid teekava heaks konsensuslikult (organi liikmeid on 191).

ÜRO allorganisatsioon koostab 2016. aastaks emissioonide piirava seadusandluse.

Kallase saavutus on sedavõrd väljapaistvam, et see sai alguse mõni aasta tagasi EL-i ja ülejäänud maailma vahel puhke-da ähvardanud tõelisest lennundusvaldkonna kaubandussõjast.

Nimelt otsustas EL veidi aega tagasi, et allutab lennundussektori oma üldise emissioonide heitkoguste vähendamise programmi alla. Ja seejuures ei pidanud oma CO₂ emissioonide eest tasu maksma mitte üksnes Euroopa lennufirmad, vaid ka kõik EL-i lendavad välismaa lennukompaniid.

Seepeale keelas USA näiteks oma lennufirmadel seadusega EL-i nõudmistele alluda. Protesteerisid teisedki.

Siis pani EL oma plaanile ajutise moratoriumi ja lubas

reeglid üle vaadata, kui saavutatakse konkreetne üleilmne lennunduse emissioonide vähendamise plaan, millega kõik nõustuvad.

Tuli ka järele anda

Mitmed vaatlejad on märkinud, et siinkohal tuli Kallasel läbirääkimistel kõvasti järele anda. Nimelt tahtis Euroopa Komisjon, et kuni üleilmse leppe väljatöötamiseni aastal 2016 oleks riikidel ja regioonidel – mille all peeti silmas ennekõike isennast – õigus rakendada lennundusele oma emissioonide vähendamise süsteeme. Paraku hääletas ICAO kongress 97 häälega 37 vastu lõppdo-

kumendi sisse klausli, et seda võib teha ainult siis, kui teiste riikide kompaniid skeemi alla ei kuulu.

Hololei ei nõustunud, et see kujutaks EL-i jaoks suurt probleemi. „Lennunduse põhiline alusdokument ehk Chicago konventsioon lubab igal riigil ja regioonil oma õhuruumis tegutseda ka teistega konsulteerimata,” märkis ta viitega, et EL võib siiski oma ajutise süsteemi veel kehtestada. Ühtlasi rõhutas ta Brüsseli lubadust, et soovitud kokkuleppe sündimisel vaadatakse lennundusse puutuvad kliimaregulatsioonid EL-i tasemel nii või teisiti üle. „Ka Kallas on ju rõhutanud, et peaesmärk oli võimaliku kaubandustüli puhkemise vältimine,” ütles Hololei. ●

Lennundussõda välditakse, sest ka Ameerika Ühendriigid on rahul

Ühendriikide valitsus, mis on üleilmsete kliimalepete vastu alati pisut kahtlev olnud, oli seekord Siim Kallase ja Euroopa Liidu eestvõttel saavutatud kokkuleppega silmnähtavalt rahul.

„ICAO on astunud kasvuhoonegaaside probleemiga tegelemiseks väljapaistva sammu edasi,” sõnas USA transpordiminister Anthony Foxx oma avalduses. „Lepe kindlustab, et kõiki

lennundusettevõtjaid hakatakse kõikjal, kuhu nad ka ei lendaks, kohtlema ühtemoodi,” lisas ta.

„See lepe väldib kahjustavat konflikti kaubanduspartnerite vahel. Nüüd on meil vaja teha aastaks 2016 detailset tööd. Kuid kokkulepe näitab, kui tõsiselt me ärivaldkonnana suhtume keskkonnale jäävate jalajälgedega tegelemisse,” kommenteeris Kallas lepet.

Venemaa jälgib Sotši olümpial kogu suhtlust

Sotši taliolümpiamängudel osalevad sportlased ja pealtvaatajad peavad arvestama kõige laiaulatuslikuma ja süstemaatilise nühkimise ja jälgimisega mängude ajal, tuleb välja Briti ajalehe The Guardian valdusse jõudnud dokumentidest. Venemaa võimas julgeolekuteenistus FSB kavatses tagada, et ükski võistlejate või pealtvaatajate omavaheline suhtlus ei jää olümpiamängude ajal jälgimata, selgub 2014. aasta olümpiamängude ettevalmistusi silmas pidavate Vene uurivate ajakirjanike koostatud toimikust.

Valitsuse riigihankedokumentid ja Vene kommunikatsioonifirmade pakkumised viitavad sellele, et värskest omandatud telefonsides ja internetis nühkimise võimekus annab FSB-le vaba voli püüda kinni igasugune telefonikõne

Ajakirjanikud avastasid, et Sotši wi-fi võrkudes on tehtud suuri muudatusi.

või andmeside ja jälitada isegi tundlike sõnade või fraaside kasutamist e-postis, interneti-vestlustes ja sotsiaalmeedias.

Ajakirjanikud Andrei Soldatov ja Irina Borogan, kes on ekspertsid Vene salateenistuste tegevuse alal, on kogunud kokku kümneid avalikke tehnilisi dokumente riikliku riigihangeteagentuuri veebilehelt ja ka avalikke andmeid valitsuse jälitusteenistuste kohta. Nad avastasid, et Sotši wi-fi võrkudes on tehtud suuri muudatusi, et kindlustada laiaulatuslik ja kõike võimaldav jälgimine ja kogu infoliikluse filtreerimine, kasutades süsteemi SORM (sistema operativno-rozõsknõh meroprijatii).

Süsteemi SORM on moderniseeritud üle kogu Venemaa, kuid erilist tähelepanu on pööratud Sotšile, võttes arvesse järgmisel aastal saabuvat suurt hulka väliskülalisi. Venemaa riikliku telekommunikatsiooniantuuri seatud tehnilised tingimused näitavad samuti, et kogu Venemaa võrkudes on installleeritud tehnoloogia, mis võimaldab luureagentuuridel filtreerida kasutajaid teatud võtmesõnade järgi ja nõuetekohaselt peab see olema ühildatav SORM-iga. ●

Lauri Laugen

Kõik Billabong-joped!

kuni 13.10

XX BIONIC® PESU

- kompleksne õhukanalite süsteem
- mitmeosaline kompressioon
- reguleeritud soojuseraldus
- antibakteriaalne materjal
- anatoomiline lõige

Suurim
pesu valik
Eestis

SCOTT Billabong TRESPASS®
AST® VÖIKI® COLMAR NITRO

DIDRIKSONS1913 Grundsund SWEDEN ICEPEAKO DESCENTE BOGNER

TALLINN Hawaii Express Piritas 53 443 777, Hawaii Express Al Mare 53 333 396, Hawaii Express Järve 53 333 566, Hawaii Express Kristiine 53 333 665, VIIMSI Hawaii Express Randvere tee 6, 53 333 266, TARTU Hawaii Express Zeppelin Turu 14, 53 333 502, Hawaii Express Lõunakeskus Ringtee 73, 53 333 603 PÄRNU Hawaii Express Aida 7, 447 8495, NARVA Hawaii Express Linda 1, 356 9422, RAKVERE Hawaii Express Laada 14, 53 333 721, VILJANDI Hawaii Express Tallinna mnt 41, 53 333 591, KURESSAARE Hawaii Express Tallinna tn 58, 453 3042, HAAPSALU Hawaii Express Tallinna mnt 1, 53 333 149, JÕHVI Hawaii Express Lille 3, 332 5759, VÕRU Hawaii Express Lembitu 4, 53 333 617, VALGA Hawaii Express Raja 5, 766 1284, PAIDE Hawaii Express Rüütli 10, 385 1541, PÕLVA Hawaii Express Tuglase 1, 799 4945. Hooldus ja garantii Hawaii Expressi kauplustes. Kõik pildid on illustreeriva tähendusega. Kaubavalik kaupluste lõikes erinev. Kõik hinnad kehtivad Hawaii Expressi kauplustes. Hawaii Express jätab õiguse hinnamuutusteks.

NOORED • LAPSED • NAISED • MEHED
USALDA MA JOPET

HAWAII EXPRESS

TUHANDEID OOTAB MAKSUAMETI JÄRELKONTROLL

Maksu- ja tolliamet võtab lähiajal ühendust nende 7671 maksu- maksjaga, kes ei ole oma eelmise aasta tuludeklaratsiooni esitanud või on oma tuludeklaratsioonis jätnud midagi deklaree-

rimata. 2750 ei ole oma tuludeklaratsiooni veel esitanud, kuigi neil on ameti andmetel selleks kohustus, 4921 inimest ei ole deklareerinud kõiki oma tulusid. **Ärileht**

KÕUHKNAID OSTSID HOLLANDLASELT MILJONIMAJA

Hollandi hotelli ja rõivaärimees Johannes Wientjes müüs oma OÜ-le JHW Real Estate kuulunud Pikk 60 kinnistu. 460 m² hoone ostis Ülemiste Ärimaja. Ettevõtte omanikeringi kuuluvad pere-

kond Kõuhknad eesotsas Tiit, Toomas (pildil) ja Tõnu Kõuhknaga, kelle osalus küündib 70%-ni, ning kinnisvaraarendajatest tartlased Raivo Rand ja Aivar Tuulberg. **Ärileht**

Eesti juurtega Ken Valvurist sai Kanadas suši- ja sakekuningas

53-aastane Ken Valvur pani Kanada kõigepealt sušist vaimustuma ja seejärel ka sakest.

Tanel Saarmann
tanel.saarmann@arileht.ee

Ken Valvur ei ole päevagi Eestis elanud, tema vanemad on aga Kanadasse elama asunud eestlased. Valvuri abikaasagi on sama taustaga. Kuna mehel on keelte peale hea vaist, räägib ta muu hulgas vabalt ka eesti keelt.

„Torontos on palju eestlasi, lapsena puutusin palju nendega kokku. Praegugi saame Eesti sõpradega päris tihti kokku,” ütles Valvur Ärilehele antud intervjuus. Viimasel ajal ta Eestit külastanud ei ole, kuid varem küll, kui elas Londonis. Hiljuti käis tema tehasega Kanadas tutvumas grupp Eesti ärimehi.

Valvur teadis kooliajal, et ta tahab tegeleda valdkonnas, kus on palju rahvusvahelist suhtlust, seega tundus pangandus olevat just tema jaoks loodud. Õpingute käigus ristus tema tee jaapani keelega: „Oskan vabalt rääkida majandusest ja rahandusest, aga kui jutt läheb lilledele või muule sellisele, siis ei ole mul lootustki,” ütles Ken Valvur tagasihoidlikult oma keeleoskuse kohta. Ometi valis Scotiabank ta just jaapani keele valdamise tõttu oma Jaapani harusse tööle. Oma õpingud viiski ta lõpuni Jaapanis ja seejärel asus tööle juba Bank of Nova Scotia Tokyo harus investeerimispanganduse kliendihaldurina.

Jaapani toidukultuur

Valvur pani Jaapanis kiiresti tähele, et kohalike söömisharjumused on väga täpsed. „Täpselt kell 12 lähevad kõik jaapanlased lõunatama. Liftid on rahvast umbes, restoranid ja kohvikud peavad sellise inimvooga toime tulema. Tulevadki. Seal nägin esmakordselt karpe, mille sisse pandi piskesi toidupalasid. Karp võeti kaasa, et selle sisu kontoris või näiteks pargis manustada,” meenutas Valvur oma esimest kokkupuudet sušiga.

Aastad möödusid ja Ken Valvur suunati tööle Londo-

nisse. Ta sai aru, et tema suur armastus suši on nii Inglismaal kui ka mujal maailmas kanda kinnitamas. Valvur oli juba varem mõelnud, et võiks oma äri püsti panna, kuid head ideed ei olnud. Siin lõi tema peas lamp põlema. Viimased päevad Jaapanis veetis ta käies käsikaameraga eri sušitootmise ja müümisega tegelevates ettevõtetes ja poodides, filmides sealset tegevust. „Olles välismaalane, võisin ma seda teha, jaapanlane oleks selle eest välja visatud,” ütles Valvur.

Mõnda aega elas Valvur Londonis ja töötas sealses pangas. Ühel päeval tungisid tema koju vargad. See oli tema naise Monika jaoks šokk, ta tahis koju turvalisse Kanadasse. Valvur nõustus lahkuma, kuid ainult tingimusel, kui ta võib

Viimastel päevadel Jaapanis filmis ta suši tootmist, välismaalasele oli see lubatud.

alustada oma äriga, lahkudes tulusalt töölt panganduses.

Pankurist sušikuningaks

1995. aastal jättiski Valvur pangandusega hüvasti. Tol ajal 35-aastasena asutas ta ettevõtte Bento Nouveau, mis hakkas tegelema peamiselt sušitootmise ja müügiga. Peagi avati esimene müügikoht Torontos.

Ken Valvur oli tabanud ära õige momendi: „Esimese laine tulid meile Jaapanist autod, telerid, karaoke ja Jaapani animatsioon. Teiseks laine oli kultuur, sealhulgas toidukultuur,” ütles Valvur.

Äri kasvas aasta-aastalt meelethu kiirusega, kioskeid tuli üha juurde. Scarborough'sse, Ottawasse, Montreali ja Vancouverisse kerkisid tehased. Siis mõistis Ken Valvur, et inimestele meeldib, kui sušit tehakse nende silme all. Peagi töötasid tema sušimeistrid kaubanduskeskustes ja kohvikutes, suši valmiski klientide ees: „See eristas meid teistest. Kui muidu on tooted kauplustes lihtsalt riulitel, siis meie müüsimise oma kaupa värskena otsesuhtluses kliendiga, juurde käis ka väike etendus,” ütles Valvur. Teda hakati Kanadas nimetama sušikuningaks.

2005. aastal laieneti tohutul USA turule. Kaks aastat

Foto: erakogu

Jaapan on Ken Valvuri kirk. Kanadalaste tutvustas ta esiti sušit, nüüd aga villib sake.

hiljem tuli aga Valvurile pakumine, millest ta keelduda ei saanud.

„Täpset rahasummat ma ei avalda, kuid 2007. aastal tegi firmas seniajani väikest osalust omanud investeerimisgrupp mulle hea pakkumise,” ütles Valvur. Talle endale jäi osa ettevõttest alles ja ta jätkas direktorina. „See pakub minule ja mu perekonnale stabiilsust,” ütles Valvur.

Järgmine kannapööre

Valvur oli saanud aga uue pisku, taas Jaapanist. Ta tutvus seal viibides Miyasaka perekonnaga, kes oli juba 17. sajandist alates tootnud Masumi sake.

Jaapani saketootjad olid mures, riigi noorsugu oli üha rohkem veini, kokteile ja õlut jooma hakanud, sake kaotas pidevalt oma turuosa. Nii otsiti ekspordivõimalusi. Valvur leidis aga, et kõige parem oleks sake toota kohapeal, Kanadas. „Maitse sin Miyasakade juures lahjendamata ja pastöriseerimata sake, see oli fantastiline,” rääkis ta.

Alguses proovis Valvur oma keldris ise sake valmistada, midagi isegi õnnestus, aga maitse ei olnud see. Nii palaski ta otse Jaapanist kogenud ja auhinnatud sakepruulija Yoshiko Takahashi. Tema abiga pandi püsti Ontario Spring Water Sake Company, mis avas 2011. aastal Torontos esimese tehase.

„Kanadas on Jaapani toit saanud sama populaarseks kui Itaalia toit. Sake müüginumbriid kasvavad seetõttu ligi 20% aastas,” ütles Valvur. ●

Kanada suurim sušitootja

2009. aastal, kui Ken Valvur sušifirma Bento Nouveau maha müüs, oli see Kanada suurim sušitootja, millel oli rohkem kui 1000 töötajat ja 300 müügikohta üle riigi. 2011. aastal asutatud Ontario Spring Water Sake Company sake on samuti juba tuntud toode ning siht on laiendada müüki Kanadas ja USA-s. Tänavuse aasta kevadel pakuti seda üle 60 restoranis ja see oli müügil 110 poes Ontarios, tänavu juunis laiendati müüki Québeci provintsi. **The Star, Financial Post**

PANGATÖÖTAJATE ÜHING

Asutati Eesti finantssektori töötajate liit, mille eesmärk on kaitsta ja esindada finantssektori töötajate õigusi ja huve kollektiivsetes ja individuaalsetes töösuhetes. **Ärileht**

IGA VIIES EHITAJA HAKAKU TÖÖD OTSIMA

Nordeconi juhatuse esimees Jaano Vink (pildil) kirjutas, et kuna lähiaastatel jääb tööd sektoris üksjagu vähemaks, võib ehk iga viiendat ehitajat hakata kummitama hirm tööst ilma jääda. Ta tõi põhjusena euroraha olulise vähenemise ja sektorist CO₂ kvoodimüügist saadud summade kadumise, mis on paratamatus, millega peab arvestama iga ehitusvaldkonnas tegev inimene. **Äripäev**

RET-I TAASSÜND

Jõhvis asuv elektroonikafirma Audes omandas unarusse jäänud kaubamärgi RET, et müüa oma ülikvaliteetseid kõlareid koduturul taskupärasema hinnaga. **Põhjarannik**

VENEMAA PEATAS LEEDU PIIMATOODETE SISSEVEO

Venemaa peatas esmaspäeval Leedu piimatoodete sisseveo, põhjendades seda leedulaste nõrgenenud kvaliteedikontrolliga. **Ärileht**

Evelyn Mikomägi vaatab ka piiri taha.

Foto:Tanel Meos

Eesti sušituru kuninganna on endine miss

Eesti sušimüügimaastik on kirju, suuri tegijaid on aga vähe. Teistest võimsamat müügitulu näitab Silk Sushi OÜ, millel on restoranid Tallinnas ja Jõhvis. Firmast 14,98% kuulub Oleg Vaštšenkole, ülejäänud Topwide Development Ltd-le.

Eesti kroonimata sušikuningannaks võib aga pida Evelyn Mikomäge, kellele kuulub Sushi Cat bränd. 2009. aastal avalikkuse ette toodud kaubamärk lõi Eesti sušimaastiku pea peale. Kui enne oli suši olnud kallis nišitood, siis nüüd sai sellest paljudele jõukohane toit. Mikomägi ei ole kaugel sellestki, et murda oma kaubamärgiga välisturgudele.

„Me olime Eestis esimesed, kes suši massidesse tõid, olen olnud sinise sušikultuuri arenemise juures. Teadsime juba alguses, et sušimüüjaid tekib ajaga juurde, aga ajame tänaseni oma liini ja ei lase teistel end segada,“ ütles Evelyn Mikomägi.

Tema sõnul vaatab Sushi Cat Eestist välja. Rootsist püü-

takse Franchise Groupi ekspertide abiga frantsiisi viia ka rahvusvahelisele turule, alustades naaberriikidest. „Huvilisi on palju, isegi Jaapanist ja USAst, aga valime vägagi hoolikalt, kellega käed lööme. Loomulikult loodame leida sobivaid inimesi eelkõige ka Eestist, kes soovivad avada enda Sushi Cati.“

Sušiäris käib kassikaklus

Sushi Cat on kohalik frantsiis, mis tähendab, et selle kaubamärgi süsteemi ja kontseptsiooni võib lepingu alusel kasutada igauks, kes soovib selles valdkonnas kätt proovida. Oma esimese frantsiisivõtjaga, Sushi Kitty OÜ-ga käiakse aga juba mitmendat aastat kohut.

„Käimas on pikaleveninud kohtuprotsess, mille esimese faasi Harju maakohtus küll võitsime, kuid lihtsalt vaidlemise pärast vaidleb vastaspool edasi ringkonnakohtus,“ rääkis Mikomägi ja nentis ühtlasi fakti, et see kohtusaaga võib kesta veel aastaid. **• Tanel Saarmann**

KOMMENTAAR

Ken Valvur on enda headust tõestades pääsenud valitud seltskonda

Aavo Kokk

ajakirjanik ja ettevõtja

Kohtusin Ken Valvuriga mõni nädal tagasi Torontos, kus käisime väikese Eesti ettevõtjate rühmaga. Väike saketehas on Toronto kesklinna lähedal ühes renoveeritud vabrikuhoonete kvartalis, mis meenutab Rotermanni kvartalit, aga on hoopis elavam. Kanadas oli mitmel pool näha, et ühes ja samas endises tehasekvartalis toimetavad koos poed, restoranid ja tootmisettevõtted.

Ken pole ainus, kes Kanadas saket toodab, kuid ta on nendest ilmselt kõige tuntum. Ta on suutnud oma sakega sisse saada ka Ontario provintsi alkoholipoodidesse. Ontarios on provintsivalitsuse viinamonopol ja sinna pole üldse lihtne oma toodet sisse saada. Aksepteeritakse ainult neid, kes suudavad tõendada oma jätkusuutlikkust ja toodavad head kraami.

Mul on tõsiselt kahju, et Keni saket Eestist osta ei saa. Ma pole eales nii elegantset saket rüübanud kui tema juures.

Putini nõunik Ärilehele: majanduses ei ole sihte

Intervjuu

Andres Reimer

andres.reimer@arileht.ee

Kremlis valmistatakse otsustavaks lahinguks maksudest hoidumise, importtoidu ja välismaiste kaubanduskettidega.

Venemaal 1,8%-ni langenud majanduskasvu pärast vastutavad ettevõtjad, kes eelistavad maksudest hoidumiseks pöörata raha *offshore*-firmades, ütles president Vladimir Putini majandusnõunik Sergei Glazev eksklusiivintervjuus Ärilehele.

Eestit ja teisi Balti riike vaatab Venemaa juhtkond kaubanduspoliitikat kavandades osana Euroopa Liidust, mille jaoks ei kavandata mingisugust erilist poliitikat.

••Milles te näete Venemaa majanduse jahtumise põhjusi olukorras, kui nafta hind püsib teie riigi jaoks üpriski soodsal tasemel?

Peamine põhjus peitub pikaajaliste orientiiride puudumises: neid pole erainvestoritel, kuid samuti on riigi sihid konkreetsete programmidena kindlustamata. Teine probleem seisneb vastutuse puudumises investeringute juhtimises. On ellu kutsutud meetmed, et aktiveerida suuremahulisi investeeringuid, kuid vahendite otstarbeka ja õigeaegse paigutamise eest vastutus puudub. Kolmandaks puuduvad kapitali Venemaale tagasi toomise mehhanismid. Venemaa majanduse *offshore*-istumine on muutunud nii tõsiseks, et maksuvabade firmade kaudu tegutsemine hävitab pikaajalised eesmärgid. Maksuvabade piirkondade majandus töötab olemuslikult lühikese aja-horisondiga, sest on seotud kriminaalse tegevusega, maksude maksimisest kõrvale hoidmisega – see ongi meie majanduse kõige suurem probleem.

••Kas see tähendab, et kiireid lahendusi ei ole ja Venemaa hädad kestavad veel mitu aastat?

Need probleemid ei tekkinud ju samuti ühe päeva jooksul. Lausliberaliseerimine tõi kaasa korruptsiooni ja majandussuhete kriminaliseerumise. Kui see muutus krooniliseks haiguseks, saab soovi korral tõve paari-kolme aastaga välja ravida. Suurte mängijate majanduslikud huvid töötavad aga ravikuurile jõuliselt vastu.

••Kas te peate reaalseks, et Venemaa majandus saavutab järgmisel aastal 3%-lise tõusu?

Selleks, et säilitada praegused julgeoleku- ja heaolu standardid, on vaja säilitada minimaalselt need 3% kasvu. Kui majandus kasvab vähem, võib meie taristute seisund halveneda, sest põhifondide kulum on nii suur, et üksnes nende töökorras hoidmine nõuab suuri kulutusi. Seega on 2–3%-line majanduskasv vajalik ainuüksi pinnal püsimiseks. Püsiva kasu tagamiseks on vaja kõige vähem 5–6%-list kasvu.

••Kas offshore-skeemide vastu leidub mingisugust rohtu?

Tuleb tõsta vastutust maksude maksimisest kõrvale hoidmise eest, tuleb sisse viia vastavad pangakontrolli mehhanismid. Maailm liigub selle poole ja Venemaa peaks neid protsesse juhtima, mitte sabas sõrkima.

••Kas Venemaa välisinvesteeringud ongi seotud ainult maksuvabade tsoonide skeemidega või vaatlete te lähiriikidesse tehtud investeeringuid kuidagi teistmoodi?

Venemaalt *offshore*-idesse tehtavad investeeringud ja sealt tagasi tulev raha on praegu tasakaalus. Raha läheb Venemaalt maksude vältimiseks välja ja muutub seal väliskapitaals. Siseinvesteeringute muutumine välisinvesteeringuteks mõjutab halvasti maksebilanssi, tuues kaasa sisemise arenguressursi kadumise. Me kaotame igal aastal niimoodi ligi 25 miljardit dollarit.

••Venelaste palgad ja ostuvõime suurenesid viimastel aastatel märkimisväärselt. Kuidas mõjutab majanduse jahtumine venelaste ostujõudu?

Ma ei näitaks elanike sissetulekute kasvu väga suurena. Üldine dünaamika ei muuda olematuks sissetulekute valitsevat lõhet. Suurem osa elanikkonnast elab äärmiselt vaeselt ja sissetulekute kasv toimub väga kitsal alal. Tege-sektoriga, kõrgemate ametnikega. Hästi elab valitsev klass

ja ekspordile orienteeritud sektoritega seotud töölisklass. Sisemajanduse ja riigieelarvega seotud töökohtadel pole olukord hea. Samuti jookseb suur palgalõhe geograafilisi jooni pidi, näidates isegi 5–6-kordset erinevust. Naftarikka Handi-Mansi piirkonna ja Moskva elanike eluolu

Püsiva kasu tagamiseks on Venemaal vaja kõige vähem 5–6%-list majanduskasvu.

on hästi tagatud, kuid enamikus piirkondades valitseb vaesus. Palga kasv suudab vaestes piirkondades kompenseerida ainult kommunaalteenuste hinnatõusu. Sissetulekute erinevus tekitab suurtes ühiskonnagruppides agressiivset seisundit ja pidurdab majanduse arengut.

••Teie nimetatud edukad piirkonnad, millele võib lisada ka Loode-Venemaa, moodustavad piirkonna, mis elanike arvult sarnaneb mõne suure Euroopa riigiga?

Venemaa on suur maa ja see, et 20% ehk 30 miljonit inimest elab Euroopa mõistes hästi, ei kujunda ilma kogu riigis. Seda enam, et need heaolus elavate inimeste tegevusvaldkonnad ei saa majanduskasvu kujundamisel määravaks.

••Milline on teie lähenemine kaubandussuhetele Balti riikidega?

Meil ei ole Balti riikide jaoks eraldi lähenemist. Venemaa töötab vastavalt WTO reeglitele. Luues oma lähinaabritega tolliliitu, oleme huvitatud, et Euraasia majanduskomisjon läheks otsekontakti Euroopa Liiduga, et töötada koos nagu kaks majandusliku blokki, ilma mingisuguste poliitiliste piiranguteta. **•**

Tallinna Kesklinna Valitsus

TEATAB

24.10-30.10.2013 on Tallinna Kesklinna Valitsuses võimalik tutvuda **Magasini tn 25 ja Magasini tn 25b kinnistute detailplaneeringu eskiisiga**. Kesklinnas asuva planeeritava maa-ala suurus on 0,31 ha. Detailplaneeringu koostamise eesmärk on määrata Magasini tn 25 kinnistule ehitusõigus ühe kuni 4 maapealse ja 1 maa-aluse korrusega korterelamu ning ühe kuni 3 maapealse ja 1 maa-aluse korrusega korterelamu ehitamiseks ning Magasini tn 25b kinnistul asuva mitme boksiga garaaži säilitamiseks olemasolevas suurus. Lisaks esitatakse planeeringus heakorastuse, haljastuse, juurdepääsuteede, parkimise ja tehnoorkudega varustamise põhimõtteline lahendus. Detailplaneeringu eskiisi avalik arutelu toimub **31.10.2013 kell 14.00** Nunne 18 suures saalis. Detailplaneeringu materjalidega saab ülnimetatud ajavahemikul tutvuda tööpäeviti Tallinna Kesklinna Valitsuses, Nunne tn 18, hoovimajas toas 32 esmaspäeval 8.15 - 18.00, teisipäevast neljapäevani 8.15 - 17.00 ning reedel 8.15 - 16.00. Detailplaneeringu materjalidega on võimalik tutvuda ka Tallinna linna planeeringute registris <http://tpr.tallinn.ee/tpr/> (Internet Exploreri vahendusel)

Põhja-Tallinna Valitsus

AVALIKUSTAB

01.10.2013 eelläbirääkimistega pakkumise tulemused linnarajatiste kaubandustegevuseks kasutusse andmiseks

1. Kopli 4 vastas, Balti jaama trammipeatuse juures asuval 12 m² linnarajatisele TR-6 pangaautomaatide kioski paigaldamiseks esitati 1 pakkumine, mis vastas tingimustele. Pakkumise võitja: AS Swedbank. Leping sõlmitakse 1 aastaks. Üüritas 7.70 €/m² kuus.

2. Kopli 112 ja Sepa trammipeatuse juures asuval 14 m² linnarajatisele püsiva müügikoha/kioski paigaldamiseks esitati 1 pakkumine, mis vastas tingimustele. Pakkumise võitja: OU Svetarta. Leping sõlmitakse 3 aastaks. Üüritas 9 €/m² kuus.

Tallinna Linnaplaneerimise Amet

TEATAB

Teade detailplaneeringutest Tallinnas:

Tallinna Linnavalitsus otsustas 2. oktoobri 2013 istungil:

1. korraldusega nr 1354-k:

lõpetada Paldiski mnt 19 kinnistu detailplaneeringu menetlus ning tunnistada Tallinna Linnavalitsuse 7. jaanuari 2009 korraldus nr 10-k „Paldiski mnt 19 kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine“ kehtetuks.

Tallinna Linnavolikogu otsustas 3. oktoobri 2013 istungil:

1. otsusega nr 163:

kehtestada Suur-Laagri tn 7 kinnistu detailplaneering.

Detailplaneering algatati Tallinna Linnavalitsuse 3. augusti 2011 korraldusega nr 1215-k „Suur-Laagri tn 7 kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine Põhja-Tallinnas“.

2. otsusega nr 164:
kehtestada Lauliku tn 16a kinnistu detailplaneering.

Detailplaneering algatati Tallinna Linnavalitsuse 2. novembri 2011 korraldusega nr 1706-k „Lauliku tn 16a kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine“.

Detailplaneeringutega saab tutvuda Tallinna planeeringute registris <http://tpr.tallinn.ee/tpr/>

a

ARVAMUS

KESKMISE SISSETULEKU LÕKSUST

Kolmandast veerandist tippu jõudmine ongi väga keeruline. Kogu maailm muutub pidevalt veidi efektiivsemaks, kui me ise muutume aina paremaks, aga see ei tähenda, et me suhtelises mõttes jõuame tipule lähemale. Saan aru, et on keskmine sissetulek, aga ma ei saa aru, kus on lõks. Enamik ongi maailmas keskmise sissetulekuga.

MÄRTEN ROSS (E24.EE)

BERLUSCONI väljasurumine Itaalias pakub eeskuju ka Eestile

Muutuste ristteel

Oudekki Loone

politoloog

Kui tahame, et kõik jääks nii nagu praegu, siis on vaja, et kõik muutuks – geniaalne fraas Giuseppe Tomasi di Lampedusalt kirjeldab ikka veel Itaalia poliitilist elu. Silvio Berlusconi surutakse aeglaselt ja vääramatult poliitilisest elust eemale, kuid „berlusconism“ pole kadunud kuhugi.

Kõik needsamad probleemid, millega ka Eestis, kuigi väiksemal skaalal – nii üldise rikkuse kui ka populatsiooni arvukuse poolest – iga päev rinda pistetakse: korruptsioon parteide rahastamises ja institutsionaalse võimu kasutamises, kodanike võõrandumine ja emigratsioon, poliitilise klassi legitiimsuse vähenemine. Kuid nagu ka Eesti on näinud lahendusena rahvaliidumiste rohkenemist, ei ole Itaalia tuleviku pilt üdini stagneerunud.

Nagu ikka olulistel pöördemomentidel, ei ole täiesti kindel, kas järgmised 20 aastat saavad olema samasugused kui eelmised, kus jätkuvalt valatakse linnu ja loodust

tsementi, kus kohati tundub, et Itaalia tulevikku määravad eelkõige rahvusvaheliste finantsorganisatsioonide ja Ndrangheta maffia tahe ja kus televisioon sellest kõnelemise asemel keskendub kergele meelelahutusele poolalasti naistega.

1980-ndate algusest alates, kui Itaalia praeguse majanduspoliitilika „isade“ tegevuse tulemusena alustas oma praegust finantspoliitilist teed ja Berlusconi eratelevisioon oma tõusuteed, on Itaalia valimiste osalusprotsent ainult vähenenud. Kui võrrelda absoluutarve, siis 2008. ja 1976. aastal käis valimas umbes sama palju inimesi. Ainult potentsiaal-seid valijaid oli tookord 7 miljonit vähem kui praegu. Nagu terve 35-aastaste põlvkond ei osaleks enam poliitilises elus.

Ansipile: ka kõige tugevam poliitik ei saa end tunda kõikvõimsa ja karistamatuna.

Tegelikult on kirjeldatu ju ainult pool eelmisest 20 aastast. Teine pool on Itaalia, kes töötab ja kes hoolimata selle sajandi alguses olnud seisakust suutis Hiina löödud konkurentsiohobile edukalt vastata. Itaalia, kes on täis ettevõtlikust, mille ainus probleem on ehk ligipääs kapitalile. Itaalia, kes on poliitiliselt aktiivne ja maailmast huvitatud ning suudab isegi natuke nii televisioonis kui ajakirjan-

duses, internetist rääkimata, end kuuldavaks teha. „Mittehääletav põlvkond“ ei ole tegelikult passiivne, sobivate asjaolude tekkimisel – või tekitamisel – tullakse tagasi nii valimisunide kui ka kandideerimisplatvormide juurde.

Sõltumatu uurimine

Berlusconi hoolimata on Itaalias terav ja uuriv ajakirjandus ning poliitiline poleemika raamatute vormis. Igaüks, kes on huvitatud, saab iga küsimuse kohta peaaegu ammendava teabe. Teiseks, Itaalia magistraadid, uurijad ja kohtunikud on jätkuvalt äärmiselt iseseisvad. Mitte ühelgi poliitilisel jõul ei ole võimalik kuidagi mitteametlikult kohtusüsteemile märku anda, mida nad peaksid uurima või kuidas (ja just seepärast tegeles Berlusconi seaduste ümberkirjutamisega, sest uurimist peata da ei olnud võimalik) ja kui otsus on läbinud kõik astmed, siis see on lõplik. Pole ime, et Berlusconi suunas viha just eelkõige magistraatide vastu, nimetades neid nii ühiskonna vähkkasvajaks kui ka kommunistlikeks poliitilisteks tagakiusajateks. Tänu pühendunud ajakirjanikele tuleb kõik päevavalgele ja tänu pühendunud magistraatidele ja kohtunikele ei saa ka kõige tugevam poliitik tunda ennast karistamatu või kõikvõimsana.

Härri Ansip, enne kui ta jagab soovitusi, kuidas prokuratuur oma tööd peaks tege-ma, võiks seda asjaolu enda-le meelde tuletada. ●

MUINSUSTE RESTAUREERIMISEST

Muinsuskaitse tegevuslubade süsteemi poleks ehk vajagi, kui meil oleks parem kutseharidus ja korralik kutsestandardite süsteem, mis restaureatoreid hõlmaks. [...] Praegusel hetkel võime oma ameti- ja kõrgkoolide lõpetajaid heal juhul tituleerida noorteks sellideks, kes peaksid nüüd oma rännuaastaid alustama, et erinevate meistrite käe all elu ja ametit õppida. TÕNU SEPP (MEIE MAA)

LUGEJATE KIRJAD

Tankitõrjerelva katsetamine maksis ligi kaheksa korda väidetust vähem

●●Eesti Päevaleht viitas (Ministeeriumi kantslerid tegid kohtumisel 25 000-eurose mõt-su, EPL 04.10), justkui oleks kantslerite kokkusaamisel tehtud küsitava väärtusega näidislaskmine, mis läks riigile maks-ma asjatud 25 000 eurot.

Kaitseväge peastaabi teatel on ühe tankitõrjesüsteemi Milan lasu hind sõltuvalt ostetud partiist 3000–4000 eurot, mitte 25 000 eurot. 25. septembril tehtud lask maksis 3195 eurot. Planeeritud laskmisi korral-

dab kaitseväge ajateenijatele ja reservväelastele. Kaadrikaitsevälastele laskmisi väljaõppe raames ette nähtud ei ole.

25. septembril lasksid oma relvasüsteemidest suurtükiväepataljoni ja Viru pataljoni kaadrikaitsevälased. Kuna kaadri-kaistevälastele pole eraldi laskeharjutusi ette nähtud, on näidislaskmised üks võimalus oma kvalifikatsiooni hoida. Näidislaskmised ühendatakse alati väljaõppega.

Need näidislaskmised teh-

ti vastavalt kehtestatud korrale ja laskekäskudele. Planeerimata kulused kaitseväel ei olnud, sest näidislaskmine on kaitseväge tegevuskuludesse planeeritud regulaarne tegevus.

25. septembril kaitseväge keskpõlügenoonil tehtud näidislaskmiste eesmärk oli näidata ministeeriumide juhtidele kaitseväge võitlusvõimet ja tulejõudu.

Ingrid Mühling

Eesti kaitseväge-de pressijaoskonna ülem

Ravimite hinna puhul müüjatel mänguruumi peaaegu pole

●●Hulgimüüjatele või apteekidele ei saa panna süüks kõrgeid ravimihindu või Eesti väikest ravimivalikut, mida õigus-kantsler ja riigikontroll neile ette on heitnud.

Kõik algab reeglist, et Eestis tohib müüa üksnes ametliku müügioloaga ravimeid, mille registreerimine on pikk ja kulukas protsess. Hinnatakse mahukat dokumentatsiooni ravimi ohutuse, tõhususe jms kohta.

Kokkuvõttes on ravimi müügioloa taotlemine tootja jaoks kallaltki vaevarikas. Nähtud vaeva eest paneb tootja paika ravimi hinna ning edasine sõltub juba riigist, kas hinnakontrolli meetmed suudavad tootjahinda madalamale tuua või mitte. Ravimitootja otsused põhinevad ärilistel kaalutlustel: kui tootja näeb, et registreerimine on kallid ja ajamahukas, potentsiaalne tulu aga väike, siis ta väikesele turule lihtsalt ei tule. Tegelikult on ravimite hinnatase Eestis riigi võimekusest tootjahindu ohjata nii, et säiliks tootja huvitus turule tulla ja siin olla. Riigi ravimihindade kontrollimise puhul peab arvestama, et Eesti ravimite jaemüügiturust moodustavad u 80% retseptiravimid ja neist omakorda u 93% haigekassa soodustusega ravimid.

Esimene hinnakontrolli meede ongi hinna analüüs ravimi kandmisel soodusravimite loetellu. Kui hind riigile ei sobi, siis ravimit sinna loetellu ei kanta, kui tahes efektiivne see ka poleks. Tuntud näited on kunagine juhtum vähiravimiga Glivec ning selle aasta kevadel „Pealtnälgijas“ kajastatud hemofilia raviks kasutatava rekombinantse faktori juhtum, kus haigekassa loetellu ei kantud uut, väidetavalt tõhusamat ja ohutumamat ravimit, kuna see oli palju kallim.

Ülejäänud tähtsad riigi hinnakontrolli meetmed on konkreetsete ravimite puhul hinnakokkulepete sõlmimine, kus riik lepib tootjaga kokku nii ravimi hulgihinna, selle keh-tivuse tähtaja kui ka mahud, ning piirhindade kehtestamine, mille puhul riik kehtestab haigekassa hüvitatava ravimi hinna ülempiiri (üle selle maksab patsient ise).

Nagu näha, on ravimi hinna kujunemisel riigil öelda kaalukas sõna. Loomulikult tuleb Eesti ravimituru käsitlemisel siiski realistiks jääda ning teadvustada, et rahvusvaheliste suurtootjate jaoks annab esmase hinnasignaali siiski globaalne turg ja meie miniatuurse turu tingimustes on riigi võimalused hinnatset läbi rääkida tagasihoidliku-

mad kui rohkemate elanikega riikidel. Tootjate motivatsioon on nii ravimivaliku kui ka hinna puhul väga oluline tegur.

Kindel juurdehindlus

Ravimituru üks levinumaid väärarusaamasid on, et ravimite valik Eestis või nende hinnatase sõltub olulisel määral hulgitõrjetest või apteekidest. Õigusaktide järgi aga ei ole võimalik, et hulgitõrjetud või apteegid saaksid ravimite hindu dikteerida või takistada odavamate ravimite turuletulekut. Esiteks on riik kehtestanud ravimite hulgitõrje ja jaemüügi juurdehindlustele piirmäärad ehk hinnalae ning seetõttu oli 2011. aastal hulgitõrje kaalutud keskmine juurdehindlus üksnes 5,3%, mis ei moodusta just märkimisväärset osa ravimi lõpphinnast. Apteekide kaalutud keskmine juurdehindlus 15,8% pole ka just suurte killast. Euroopas on Eesti vastavad arvud ühed madalamad. Eesti muu hulgi-kaubanduse juurdehindlus oli samal ajal 13,75% ja jaekaubanduse juurdehindlus 24,75%.

Kristjan Vilosius

AS Magnum juhatuse esimees

Samal teemal:

Kadri Paas, „Margus Linnamäe taustaga ravimifirmad pitsitavad apteek“ (EPL, 21.09)

Erakonnad peaksid kasutu kakluse Tallinna kombel kõrvale heitma

●●Igati tervislik, kui leitakse, et praegusel perioodil on vajalik avatud ja arusaadavate eesmärkidega koostöö kõikide poliitiliste jõudude vahel. Kuid oluline on sellist joont ka praktikas realiseerida.

Kui kuueveerulises artiklis leitakse, et pealinn tegevuses on ainus positiivne joon lin-

naametnike „kohati väga hea töö“, on seda siiski vähevõitu. Kui objektiivselt lahatakse keskerakondliku linnavalitsuse tööd, siis tuleb konstateerida, et valimiseelsed lubadused on rõhuval määral täidetud.

Veel tuleb positiivsena märkida, et pealinn tegevuses on ainus positiivne joon lin-

mist ja nii näiliste plusspunktide teenimist.

Seetõttu tuleks kahel käel nõustuda Eerik-Niiles Krossi ettepanekuga, mis võiks käia kõigi kohta: valimistele minevad erakonnad peaksid vähem tegelema kasutu kaklusega. Kuldsed sõnad.

Tõnis Härn

HILLAR METSA METSIK MAAILM

SÕIDUAUTODE KÄIBEMAKSUST

Eelnõus puudub mõistlik tasakaal, mis lubaks autot mõistuspäraselt ja ausalt makse deklareerides kasutada paralleelselt ühel ja teisel otstarbel. Kui tahad firma autoga vaid pisut oma asju ajada, kaotad vähemalt pool käibemaksu ja maksad erisoodustust või pead oma asjade ajamiseks ostma isikliku auto.

VAHUR KIVISTIK (ÄRIPÄEV)

ESIMESED SADA PÄEVA EUROOPA LIIDUS

Odavate laenude asemel oleme saanud spekulatiivse taseme krediidireitingu. Tollimaksusid enam ei ole, aga hinnad pole langenud. Viisasüsteem on eemale peletanud tuhandeid Türgi, Vene ja Ukraina turiste. Riik on kasvava eelarvedefitsiidi pärast Euroopa Komisjoni jälgimise all. Positiivne on vaid see, et piiri ületada on lihtsam ja telefonikõned on odavamad. VEČERNJI LIST (HORVAATIA)

LATT IT BE

Miks peame me proovima midagi uut, kui see, mis meil on, on hea küllalt, küsib Lätis hitiks saanud, laulus „Paldies Latīņam” („Täname teid, väiksed lätid”) Briti-Saksa duo Ārzmnieki („Välismaalased”). Laul on justkui monument Läti valuutale ja viib tagasi vanade Läti rahvalauludeni. Paari nädalaga on laulu Youtube’is vaadatud ligi 100 000 korda. DIENA

ÜLIKOO LI kõrvalt töötamine tapab nii õppimise kui ka töö

Õppetoetuseks liiga rikas ja laisk

Kristel Algvere

TÜ filosoofiateaduskonna magistrant

Augusti lõpus maalt vanemate juurest tagasi Tartusse jõudnuna mõtlesin, et kuna ma nüüd mitte mingi valemiga Tartu ülikoolist stipendiumi saama ei hakkaks, siis peaksin ilmselt päriselt regulaarselt tööle minema. Ja ma läksingi, aga pidasin vastu vaid paar nädalat.

Ehkki uus õppetoetuste süsteem ei kehti enne 2013. aastat sisseastunud tudengitele, jäi paljudele, muuhulgas ka mulle mulje, et nüüd hakkavad toetust saama ainult kirjeldamatult vaestest peredest pärit või siis ainult üliusinad tudengid. Nii ju laias laastus ongi, kuigi vana süsteem, 56 eurot kuus heade tulemuste ja õppekava täitmise eest ning 28 eurot kuus sõidutoetust väljaspool Tartut elavatele tudengitele, pidavat veel enne 2013. aastat sisseastunutele mitmeks aastaks kehtima jääma.

Mis saab aga värskeste sisseastunute või edasi magistriõppesse minejate rahako-

tist, ei tahaks mõeldagi. Aga mõtlen siiski, sest sel aastal olen ma täpselt sellise tudengi rollis, kes ei ole kõige vaesemast perest ega ka kõige paremate hinnetega, ehk ma ei hakka ülikoolist sentigi toetust saama.

Hea küll, tööd olin varem teinud, teadsin üldjoontes, mida see endast kujutab. Istusin ülikooli raamatukogu Lotmani purskaevu juurde ja mõtlesin, et mulle meeldiks töötada näiteks teenindavas sektoris, võib-olla mõnes majutusasutuses.

Kuna olin kevadel seignunud üksinda Poolas ja õõbinud Varssavis hostelis Tamka, kus oli väga abivalmis personal ja tore õhkkond, siis mõtisklesin, et oleks tore aidata Eestisse reisinud inimestel end täiesti võõras kohas koduselt tunda, näiteks sele-

Poolteist eurot tunnis ja seitsmetunnised vahetused. Ei olnudki nii lihtne.

tada, kuidas siin asjad käivad ja mida võiks linnas vaadata. Mul on alati olnud nõrkus välismaalaste vastu, kes tahavad kasvõi natukene eesti keelt õppida. Minu huvi- ja eriala ongi eesti keel, ka võõrkeelena, nii lingvistilises kui ka pedagoogilises plaanis.

Kui mingi plaan on peas välja mõeldud, tulevad vastused ise. Niisiis jäigi mulle

juba samal päeval silma hostelitöö kuulutus, millel oli sümboolne algus: „Kas otsid tööd, kuid tahad samal ajal ka õpinguid jätkata?” Jah, muidugi! Süda hakkas kohe kiiremini tüksuma, sest see tundus kui unistuste pakkumine. Muidugi sain ma selle töö, sest kui ikka kutsika silmadega otsa vaadata ja öelda, kui väga üks töö võiks meeldida ja kui väga oleks vaja ise üüri maksta, et mitte oma pensionärist vanemate kaela peal olla, siis vist on väga raske ära öelda.

Lepingut ei tehtud, sest esiteks oli alles prooviaeg ja teiseks peab palga pealt riigile makse maksma, mis on tööandjale selge kaotus. Põhiline, mida rõhutati, oli paindlikkus – töö ja kool käsikäes, sest kui külastajaid pole, siis saab ju õppida.

Töö või pigem kohalolu 7-tunniste vahetustega, 1 euro ja 50 senti tunnist, tundus väga normaalsena. Koristamine ja voodite tegemine tundus lihtne, WC küürimine võib-olla veidi tüütu, aga vajalik ju seegi. Poes käimine ja kõige vajaliku olemasolul silma peal hoidmine, kui vaja, varumine või välja vahetamine, olid need tavalisemad ülesanded, mida võis ette kujutada. Ka registratuuritöö oli üle ootuste lihtne, Exceli tabeli ja Gmailiga oskavad tänapäeval ju kõik tundengid ringi käia. Aga ei olnudki nii lihtne

ja tegelikult sai raha ka väga vähe. Jah, tööd olid kergedja välismaalastega oli väga tore juttu ajada, kuid kui loengud pihta hakkasid, siis muutus mingi imelik paine üha rõhuvamaks. Väsitavad pikad tööpäevad, mis end kuidagi ära õigustada ei tahtnud, olid süüdi lugemata seminarimaterjalides ja mures, et kaotatud aega ei saa tagasi.

Tugev stress

Jah, hostelitöö kui vabatahtlik teenistus kõlab siiani väga paeluvalt, kuid tööna, nii eba-kindlal viisil, nagu mina seda proovisin, on see üpris stressirohke. „Aga sa ju ei tööta, sa loed!” Seda on lihtne öelda ja kui keegi teine ei öelnud, siis iseendale ütlesin seda ikka. Kui lugeda keerulisi tekste, siis peab selleks natuke süvenema ja seda on registratuuri laua

Iga tudeng peab saama stipendiumi, kasvõi väikest, aga stabiilset.

taga teha üsna võimatu. Vähe-malt minusugusel. Minimaalne, mida tudeng, kes seminarile läheb, peab tegema, on tekstide lugemine, sest mis diskussiooni võiks ilma üldse olla? Kaalusin, kas mõnest ainst loobuda, et jõuaksin tööl käia. Aga see tundus korraga nii jabura mõttena, et hakkasin valjusti naerma.

Kõik inimesed ei ole ühe-

sugused. Ainus mõiste, mis on aga kõigile arusaadav ja maksev, on raha. Kuidas teenida aga nii, et õppimine ei kannataks? Tudeng on tegelikult motiveeritud tööjõud, sest raha on tõesti hädasti vaja. Aga kui see töö on oskuste ja huvidega ebakõlas, siis saab motivatsiooni tõsta ainult palga suurendamisega, aga kes tahaks õppivale inimesele, kes ei ole 100% asja juures, korralikult maksta?

Nüüd kümme vahetust tööl käinuna ja töölt lahkununa olen saanud kogemuse võrra rikkamaks. Aga mitte nii rikkaks, et sel kuul palgarahast oma üüri maksta.

Oktoobri alguses ülikoolis kõnega esinenud Euroopa parlamendi president Martin Schulz, kelle kõnet ma töö ajal kuulamas käisin, ütles, et tal on kahju, et kõrgharidusega noortel ei ole erialast tööd, et neid ei taheta. Aga sellele ei ole ravimit, ühtset lahendust terve Euroopa piires, igas riigis on oma spetsiifilised iseärasused.

Minu arvates on Eestis põletavaks probleemiks ka see, et juba enne kooli lõpetamist rebivad paljud tudengid end korraga nii õppides kui ka töötades puruks ja kasu ei saa sellest keegi. Töötatakse lepinguta, tehakse pikki vahetusi, raha tuleb sisse vähe ja kõige tipuks ollakse koolis väsinud. Muidugi võiks ka selle

eest tänulik olla ja tööandjat orjalikult tänada, et üldse töö anti. Aga kas see oleks normaalne? Või siis jäetakse lihtsalt kool pooleli, et korralikult tööl käia ja normaalselt elada. Pärast ei jõua ära kahetseda, kuid tagasi minna ka ei saa.

Tudeng peaks saama stipendiumi, kasvõi väikest, aga stabiilset. See, et nüüd saab vaid väike osa tudengeid toetust, mis siis, et suuremat kui enne, on väga kurvastav.

Olen Tartu ülikoolis ka õppeassistent ja ühel meie koolitusel räägiti, et tegelikult on täiesti ametlikult juba hinnan E piisav ja tubli, sest siis on üliõpilane juba omandanud selle, mille ta pidigi omandama. Ülejäänud hinded kuni A-ni on lihtsalt paremad ja see, kes saab kõik A-d, on muudes maailma ülikoolides ilmselt mingi erilise nimbussega ümbritsetud. Aga Eestis tambitakse juba esimest klassist peale, et ainus õige hinne on viis ja kõik kolmemehed on lihtsalt laisad, kui mitte lollid.

Peaks jaguma natuke kõigile, ka rikastele ja laiskadele. Sest kui olla juba ülikooli jõudnud, siis ei saa lihtsalt tegu olla ei väga rikaste ega väga laiskadega, sest nemad kasvatavad majandust või unistavad sellest. Kui olukord jätkub, siis lähevad varsti ülikoolist minema ka keskpärased vaimud. Hea oleks, kui keegi seda siiski takistaks. **•**

Varem samal teemal: Sigrid Västra, „Valus löök küsija suu pihta” (EPL 03.10)

ENESEREGULATSIOON on tõhusam kui lauskontroll

Äkki usaldaks üliõpilasi?

Jaak Allik

riigikogu liige (SDE)

Lugedes ajalehest juhtumist, kus vajaduspõhisest õppetoetusest jääb ilma neiu, kes suvel töötas just selleks, et endale

kooliraha koguda, või kelle gümnasistist õde on saanud 18 ja „vanemate leibkonda” seepärast ei kuulu, või kelle vanemad jäid hiljuti töötuks jne, võib lugeja mõelda, et Toompeal võtavad seadusi vastu kas täiesti ettenägemisvõimetud või lihtsalt empaatia tegelased.

Vajaduspõhised õppetoetused olid elarves planeeritud koguni 32% -le sisseastujaist. Tegelik tulemus on palju väiksem.

Asi pole muidugi selles, et rahvas oleks ootamatult rikkaks saanud, vaid ikka selles, et vajaduspõhisuse järgi

tunamulluste maksudeklaratsioonide või ammu juba uue perekonna loonud vanemate sissetulekute alusel otsustada on totter.

Alustada võiks üürkorterit ja omanikukorterit maamaksu võrdustamisest.

Mida siis nüüd teha? Kas hakata seadust juhtumipõhiselt muutma? Õigem oleks siiski kogu süsteemi ümber teha.

Haridusministeeriumi esindaja kirjutas 30. septembri Ees-

ti Päevalehes, et nende ees oli põhimõtteline valik: kas panna võimalikult palju raha toetusse või luua uus ja väga kulukas haldusbürookraatia.

Meie pakume siiski kolmandat võimalust: tulevaste noorte spetsialistide usaldamist. Just tegelik koostelu on meie arvates põhiline kriteerium üliõpilase vanematega ühisesse leibkonda arvestamiseks, sest see tähendab, et üliõpilasel kulub eluaseme ning toidu peale oluliselt vähem raha kui iseseisvalt elades. Kui me seda kriteeriumi ei rakenda ja arvestame lihtsalt kõik alla 24-aastased üliõpilased oma vanemate leib-

konda, siis teeksime liiga just kodust eemal elavatele üliõpilastele.

Mie pakutu põhjal eristuksid siis selgelt just oma kodulinnas kõrgkoolis käivad noored neist üliõpilastest, kes on mujalt sinna linna õppima sõitnud ja kelle vanematel puudub igasugune juriidiline kohustus oma täiskasvanud lapsi toetada.

Pole alust karta rohkeid tahtlikke elukoha esitamise võltsinguid. Tööle hakkab

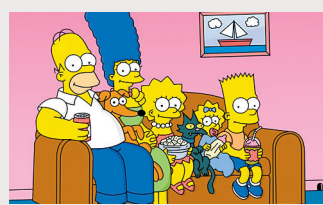
kindlasti tulevase kõrgharitlaskonna kui sotsiaalse grupi enesekontroll. Toimima peaks ka moraalne eneschinng ja grupisene väärtussüsteem, mis tugineb arusaamal, et tulevane õpetaja, arst või jurist ei valeta.

Ma arvan siiralt, et nii avaliku häbi kui ka rahalise löögi risk on sedavõrd suur, et tulevane noor spetsialist ei hakka kirjalikult valetama oma elukoha ega enda või vanemate sissetulekute suuruse kohta. Seda enam, et toetust peaks taotlema iga kuu. Olen kindel, et enamik noori ennast teadlikult vaesemaks valetama küll ei hakkaks. **•**

EESTI KAASAEGNE KUNST NORRAS

26. oktoobrist 1. detsembrini toimub Norras Stavangeris Eesti kaasaegse kunsti festival „Estonian Dream”. Osalevad Kai Kaljo, Flo Kasearu, Marge Monko, Meelis Muhu, Kristina Norman,

Kaido Ole, Liina Siib, Anna-Stina Treumund, Jaan Toomik ja paljud teised. Programmi koostas Anders Härm. Lisainfo veebilehel estoniandream2013.blogspot.com. **EPL**

SIMPSONID JÄTKAVAD

Telekanal Fox pikendas animasarja „Simpsonid” tellimust ka järgmiseks 26. hooajaks. Produtsentide sõnul ootab käimasoleval hooajal vaatajaid aga ühe olulise tegelase surm. **REUTERS**

PASOLINI TEOREEM

Täna ja 13. oktoobril kell 20 toimub disaini- ja arhitektuuri galeriis üritus „Järellugemine – Teoreem”, kus Marko Raat ja Hanno Soans teevad kummar-duse Pier Paolo Pasolinile. **EPL**

Eesti moe mütoloogiad

Sügisvarjudes sündis „Kaamos”: suurim ülevaade Eesti moest, mis koondab näituse ja raamatu kujul ligi sadat aktiivset moe-, naha- ja ehtekunstnikku ning fotograafi, kodumaise moemaastiku kõnekaimaid tegijaid.

Anu Merila
moeajakirjanik

„Kaamos” oli oodatud. Kaks trepiastet, mis näitusesaali päris maailmast eraldavad, viivad moemaastikule, mida ehib Eesti moe kõnekamate tegijate looming. Ausalt öeldes on avanev pilt uskumatu: näituse kujundaja Hannes Praks on lae alla tõmmanud mitu tonni tontlikku Eesti loodust, kuivanud puuronte, mis mõjuvad kõrguses suursuguste tiivulistena.

Osa tualettidest laseb end rahulikult silmitseda, osa modellikehi kulgeb mõõdukas tempos lae ja põranda vahel. Suitsuvine looritab saalinurki, kõige krooniks täidab ruumi kummaline heli, kume müra. Sõna „kaamos” on tõlkimatu ja see sõna esineb ainult eesti ja soome keeles, kuid kume heli seletab tähenduse ära: kaamos on siis, kui süngpimedas toimub müstilisi asju.

Võluv valdkond

Miks sündis Eesti moe ülevaatenäitus just nüüd, sügisel 2013? Kuraator Tanel Veenre valgustab tausta, mis on üsna proosaline: „Muuseum pöördus pisut rohkem kui aasta tagasi minu poole, moenäituse idee ilmselgelt stimuleeris. Muidugi on sellise näituse tegemine suur vastutus, pool aastat mõtlesin, kuidas seda ellu viia. Moevaldkond on ju väga võluv, põnevalt popkultuuriga seotud, mood on teiste kultuurivaldkondadega võrreldes sidus ja süsteemne.”

Millised olid kuraatori hirmud? „Kartsin, et näitus läheb liiga teatraalseks, seda tahtsin vältida. Soovisin, et iga disainer saaks oma tugevaimat külge näidata. Valik oli lai, kutsusin kaasa inimesed, kel on kapatsiteeti. Muidugi tuleb kuskil formaadist lähtuvalt meelevaldselt piir panna,” vastab Veenre.

Kus on tema arvates näituse kulminatsioon? „Ma ei saa seda eraldada. Aga ma hindan disainis sügavust, hindan, kui pärast esmapilku kutsub disain endale sisse vaatama,” sõnab Veenre ja silmitseb esimest, Karolin Kuusiku väljapanekut ning lisab, et selle idee on nii lihtne, et puudutab. Pooltoonides kleidikesed on täiuslikkusesni timmitud. Ja ometi täidavad need pastelsed

Kümme aastat aktiivsest moeloomisest eemal olnud Anu Lensmendile on „Kaamosel” osalemine n-ö comeback.

Oksana Tanditi muusa Jeanne d'Arc on kaela saanud 1990-ndate stiilis ristiga kaelaehend.

Ornament Riina Põldroosi kleidil meenutab nii hõõgupunast merekoralli kui ka jõulist sepišväravat.

Ihuline emotsioon: Britt Samosoni veripunaste pärlitega tikitud kleit.

„Kaamos. Eesti mood täna”

Disaini- ja tarbekunstimuuseumis
Kuraator: Tanel Veenre
Projekti juht: Janne Klooren
Näituse disain: Hannes Praks Studio
Liikuvad kehad: Kalle Pruuden
Muusika: Taavi Tulev
Avatud 24. novembrini

Eesti disainer pole vaid idee kavandaja, ta suudab selle ka otsast lõpuni ellu viia.

kehakatted disaineritele esitatud palve tegeleda loovjuttu-tamisega, vesta lugusid rõiva-disaini keeles.

Riina Põldroos rabab, tema sügavais toonides sametornamentides on dramaatilist rafineeritust. „Mind inspireerisid baltisaksa puidust aadlivapid, mida näeme Toompeal, kirikutes, Kuressaare linnuses. Kasutasin vapidekoratsioonide lehestikke, ka punane süda on sealt pärit. Vappide sümbolika on jahmatavalt rikkalik, sümbolide jagub inglitest ja hirvedest kirjarullideni,” kirjeldab moelooja ise.

Anu Lensmenti kleidid on kui õhkerge geniaalne puudutus, mis voo-gab kehal. Diorilikult šikk disain sün-

dis näitusesaalis, kui Lensment modelleeris mannekeeni selga siidplisseed. „Kaks kleiti on Eesti sarid, need on ilma lõi-keta, drapeerisin kanga kehale. Saabusin näitusele paari val-miskleidiga ja 20 meetri kan-gaga. Ma tean väga hästi, kui-das kleite tehakse, kuid mulle meeldis eirata pungilikult kõi-ki teadmisi ja mähkisin kan-ga vabalt kehale,” kirjeldab ta.

Vanad pleekinud tekid

Moedisaineritest tugevaim kontseptualist Marit Ilison üllatab „Kaamosel” ereda idee-ga: pleekinud vanad villased tekid on disaineri käe all sa-nud kaasaegse pehme silueti ja XXL vormi, mantlirevääriledele on lisatud peened särakaunis-tused. Ilisoni töö peakiri on „Magada tahaks” ja tema rõi-

vad viitavad Anton Tšehhovi samanimelisele novellile, üht-lasi igavikulisele soovile talvi-sel pimedal ajal lõpmatuseni magada. „Soojast ja turvalisest keskkonnast hoolimata kriibib sügaval hinges südametunnis-tus, mis meenutab, et tegeli-kult peaks tööd tegema, asju ellu viima, tegutsema,” täpsus-tab Ilison.

Britt Samoson rikastab näi-tust valge suurtualetiga, mille keskosa ehib hõõgupunaste kristallikujuliste klaashelmes-tega kaetud... Võib-olla kuul-iauk? Näituse avamisel kom-menteerib üks laps imetluse-ga Samosoni rüüd: „Kes seda kleiti kannab, saab rikkaks!”

Seega, mis värvi on kaa-mos? Kui valgus pole väga ere, on võimalik näha pool-toone ja murtud värvid hak-

kavad kõnelema. Pooltoonides elu on iseloomulik ka eestlastele. Eelkõige on eest-lastele omane tugev käsitöö-oskus ja just see on Eesti moe-disainerite trump. Eesti disai-ner pole mitte üksnes ideede kavandaja, vaid on võimeline ideed otsast lõpuni ellu viima – oskus, mis on maailmamoe mõistes haruldane.

Peale selle iseloomustab Eesti tugevamaid moedisaine-reid mitte efektile välja män-gitud iluhalus, vaid loov ja professionaalne sügavutimi-nek. Kui otsida vastust küsi-musele, milles seisneb Eesti moe tulevik, siis võiks vasta-ta – hingega tehtud asjades. **•**

Vaata rohkem digilehest
●●● ajaleht.epl.ee

Fotod: Vallo Kruuser

PAUL KUIMETI FOTOD KUMUS

Homme kell 18 avatakse Kumu kunstmuuseumi graafikakabinetis näitus „Konspekteeritud ruum. Paul Kuimeti fotod”. 38 mustvalget fotot annavad ülevaate Eesti 20. sajandi teise poole monumentaal-kunstist, tutvustades peale maalide ka neid ümbritsevat ruumilist konteksti. 5. jaanuarini avatud näitusega käib kaasas ka Inglise fototeoretiku Daniel C. Blighti esseea trükis. **EPL**

EDVARD MUNCHI FILMINÄDAL KINOS ARTIS

Kino Artis tähistab Norra modernistliku kunstniku Edvard Munchi 150. sünniaastapäeva 9.–16. oktoobril filminädalaga. Muu hulgas esilinastub ka kunstniku eluloofilm „Lase karjel kõla-

da”. Argipäeviti kell 15 toimuvatele seanssidele eelnevad temaatilised sissejuhatused Norra ning Eesti filmi- ja maaliekspertidelt. Kõik filminädala seansid on publikule tasuta. **EPL**

VANAMUUSIKA TARTUS

10.–12. oktoobrini toimub Tartus XVIII rahvusvaheline vanamuusikafestival „Orient et Occident”. Kohtuvad Hiina, India, Inglismaa, Rootsi, Šveitsi, Iraani ja Eesti muusikud. **EPL**

Vanemuise ballett „Raimonda” ja põhjendamatult maandatud ootused

Arvustus

Raimo Poom
ajakirjanik

Tartus lavastus pärast moodsaid tükke taas klassikaline ballett, mida trupp tantsib siira õhinaga, näidates head taset.

Laupäeva õhtul Vanemuise teatrisse balleti „Raimonda” esietendusele minnes ei osanud esialgu midagi oodata. Põhjuseid oli kaks ja need võivad olla üksteisega seotud.

Kuulates, mida teater ja lavastaja Jelena Pankova uuslavastuse kohta rääkisid, tuli mitmel korral täheldada seletamatut ootuste maandamist. Et „Raimonda” süžee olevat hõre – tõsi, aga näidake üht tuntud klassikalise balleti aluslavastust, kus libreto poleks pehmelt öeldes natuke hallutsineeriv – ja üldse ehk on ainuke hea osa lavastusest muusika. Või siis, et lava on väike ja Vanemuise trupp ka mitte kõige suurem – midagi pole teha, see on tõsi arvata-vasti 94% tantsuteatrite koh-ta maailmas.

Võib vaid oletada, miks taheti ootuseid kangesti alla kiskuda. Ehk on üheks ebakindluse põhjuseks tõsiasi, et paar viimast aastat pole Vanemuise ballett tähelepanuväär-

Foto: Teater Vanemuine

Laval oli näha ja saalis füüsiliselt tunda, millise siira innu ja õhinaga Vanemuise trupi tantsijad oma võimete paleti laiali laotasid.

„Raimonda”

TEATER VANEMUINE

Ballett kahes vaatuses, Aleksander Glazunovi muusikale

Lavastaja Jelena Pankova (Venemaa)

Lavakujundus Charles Cusick-Smith ja Philip Ronald Daniels (Suurbritannia)

Nimiosas: Maria Engel või Hayley Blackburn või Raminta Rudžionyte

Esietendus: 5. oktoobril 2013

Etendus: 10. ja 27. oktoobril, 15. ja 24. novembril jne Vanemuise suures majas

sete õnnestumistega silma paistnud. Kui enne seda anti Tartus Eesti professionaalsete tantsuteatrite võrdluses välja järjest lausa mitu erakordselt väljapaistvat moodsa tantsukeelega lavastust (nt „Kevade” ja „Casanova”), siis kahe viimase hooaja katsetused on olnud nii ja naa: „Carrmen!” – suur tume *performance*, laiama publiku jaoks lihtsalt liiga raske ning „Kaunitar ja koletis”, mis jäi sisu poolest tooreks.

Kuid tegelikult poleks pidanud üldse ette-taha tänapäevaste tõlgenduste ja moodsamate tükide kõrval ühe kor-

raliku klassikalise lavastuse kavvavõtmise pärast vabandama. Lavalt voolas saali tunnet, et see on äärmiselt vajalik ning soovitud sündmus.

Ankur klassika küljes

Balletiteatri eelis ongi see, et kui moodsad tuuled hakkavad risti-rästi häirivalt puhuma, siis saab ankrut alati klassika külge kinnitada. Lõpuks on see ju asi, milleks laval olevad inimesed on valmistunud suure osa oma elust. Ja terve „Raimonda” õhtu jooksul oli Vanemuises näha ja füüsiliselt tunda, millise siira innu

ja õhinaga tantsijad oma võimete paleti lavale laotasid, ja kuidas nii nemad ise kui ka pealtvaatajad seda nautisid. Tehniliselt väljapaistvalt, ilma igasuguse allamöötmiseta. Jäi mõnus tunne, et seda võimlust oli kaua igatsetud.

Lavastaja Pankova on tõesti lohisest originaalversioonist sõelale jätnud kõik märkimisväärsed ja selle kenasti kah-te vaatusesse kokku surunud. Libreto on jäänud rangelt võttes järele „kergelt „Raimondal” põhinev” versioon, mis loo loogika ikka kerge kiiksuga jätab, aga see on niikui-

nii ainult õrn niit, millega toimuvat koos hoida. Vaatajale, kellele „Raimonda” nimi midagi ei ütle, selgituseks: see on nagu „Luikede järv”, „Uinuv kaunitar” või „Bajadeer”: palju eri tantse, numbroid ühele ja mitmele, kus lugu ka vahepeal natuke kulgeb.

Esietenduse pärl oli laval kindlasti Maria Engel nimiosas, kes lausa säras nii tant-sides kui ka loo draamat tõu-gates. Tema kõrval ka Silas Stubbs – Vanemuise versioonis siis Raimonda jaoks mitteihal-dusväärse Jean de Brienne’ina. Kui miskit veel kohendada, siis lõpplahenduse eelset rivaa-

Vanemuises on tantsijad, kes seda klassikalist tükki suu-repäraselt esitavad.

litsevate meeste kaklust, mis paistis saalist rohkem koolitüdrukute patsist sikutamisena ja ajas publiku rõõmsalt naerust turtsuma.

Teater võiks nüüd südame rindu võtta ja enesekindlamalt kuulutada, et „Raimonda” on nende kavas üks väga hea klassikaline tükki ja Vanemuises on tantsijad, kes suudavad seda ilma kahtlusteta suurepäraselt esitada.

Kas vaataks ka teist korda? Jah, vaataks küll. ●

George Clooney lendab Sandra Bullocki käest mehiselt kosmoseprügina minema

Arvustus

Andres Laasik
toimetaja

Uus Alfonso Cuaróni ulmfilm on segu Tarkovski „Solarisest” ja Bruce Willise märulist „Visa hing”.

Cuaróni „Gravitatsioon” on hingematvalt kaasakiskuv film, peale selle on ta ka meisterlik, sest on suutnud ühendada esmapilgul võimatut. Nimelt on „Gravitatsioon” kui segu Tarkovski „Solarisest” ja Bruce Willise tagaajamisfilmist

„Visa hing”. Sealjuures on tegu hästi õnnestunud kokteiliga, sest häid tugevaid kujundeid on lavastaja suutnud käiku lasta mõlemast eeskujuks olnud filmist.

Esmapilgul tundub võrdlus „Visa hingega” kohatu, sest Bruce Willise mängitud politseinik John McClane võitleb üksi terve karja paharettide vastu, „Gravitatsioonis” on ainult kaks tegelast ja nemad on mõlemad heade poole peal. Ent filmid on siiski sarnased, sest „Gravitatsiooni” peategelane astronaut dr Stone, keda kehastab võluvas kesk-eas Sandra Bullock, asub sel-lises keskkonnas, et inimesest vaenlasi polegi tarvis, et sattu-

da hädadesse, mis võrreldavad John McClane’ võitlustega.

Tõeline keskkond

Cuarón on teinud tohutu pöördet ulmfilmide teostamises. Ta viib vaataja koos kaameraga keskkonda, mis on fotograafiliselt võrratult tõesem sellest, kuidas seda teemat on menetletud varem. „Gravitatsioonis” satume koos Bullockiga klaustrofoobia esile kutsuvatesse uberikkudesse, mis on mõeldud vaid surmapõlguritele. Peale selle on filmis olemas Maa. Ta paistab pidevalt vähemal või rohkemal määral kaadris ja sealsamas kaadris on ka inimesed, kes on Maalt üles tõusnud. Selles inimese ja Maa

Heas vormis ja naiselikult võluv Sandra Bullock paneb vaatajad dr Stone’i võitlusele kaasa elama.

Kaader filmist

koosolekus on kõike – vastandamist ja ühtsust. Filmi peategelaste eksistentsiaalne võitlus ei lähe vastuollu selle teemaga, vaid toetab seda. Tänu moodsale tehnikale on kõik need kujundid selgemad kui Tarkovski slaavi metafüüsika. Lummas lihtsuses on „Solarise” olemise valu „Gravitatsioonis” masside jaoks laiatarbe-kaubana olemas. Selle loomisel on mängus lisaks Cuaróni pingutustele ka operaatori Emmanuel Lubezki omad.

Mis roll on selles kõiges aga südametemurdjal Clooney’il? Muidugi südametemurdja oma. Armastus on ka kosmoses armastus. ●

„Gravitatsioon”

Režissöör: Alfonso Cuarón

Osades: Sandra Bullock, George Clooney

Kinodes alates 4. oktoobrist

Kõrgem vanus on tööd otsides tihti takistus

50-aastaselt töötuks jäädes on Eestis väga keeruline uuesti ree peale tagasi saada.

Kaire Talviste
kaire.talviste@epl.ee

Tippjuht, kes oli harjunud sellega, et teda uude kohta üle ostetakse, jalutab nüüd sage li pargis oma koeraga. Viimast kohast lahkudes uut pakumist ei tulnudki ja ise ei tihka ta end pakkuma minna. Olgu öeldud, et vahepeal on mehel täitunud 50 eluaastat.

Teine näide: endine tippjuht ja finantsanalüütik annab pärast olulise vanusepiiri täitumist omal käel konsultatsioone. Näljas just pole, aga tema potentsiaal on rakendamata.

Kolmas näide: kümnekond aastat riigisüsteemis spetsiifilise valdkonna juhina töötanud naine (vanus 50+) lahkus töökohast vabatahtlikult, sest uhkus ei lubanud jätkata reformimise järel tekkinud olukorras, kus talle tema üleliigsust kogu aeg mõista anti. Solvumise esitatud lahkumisavaldus rahuldati päeva pealt. Seetõttu ei saanud ta ka töötuskindlustushüvitist. Kohusetundliku inimesena reageeris ta 50-le tööpakkumisele, millest 45-le ei saanud ta vastust, ülejäänud pidasid teda liiga kvalifitseerituks.

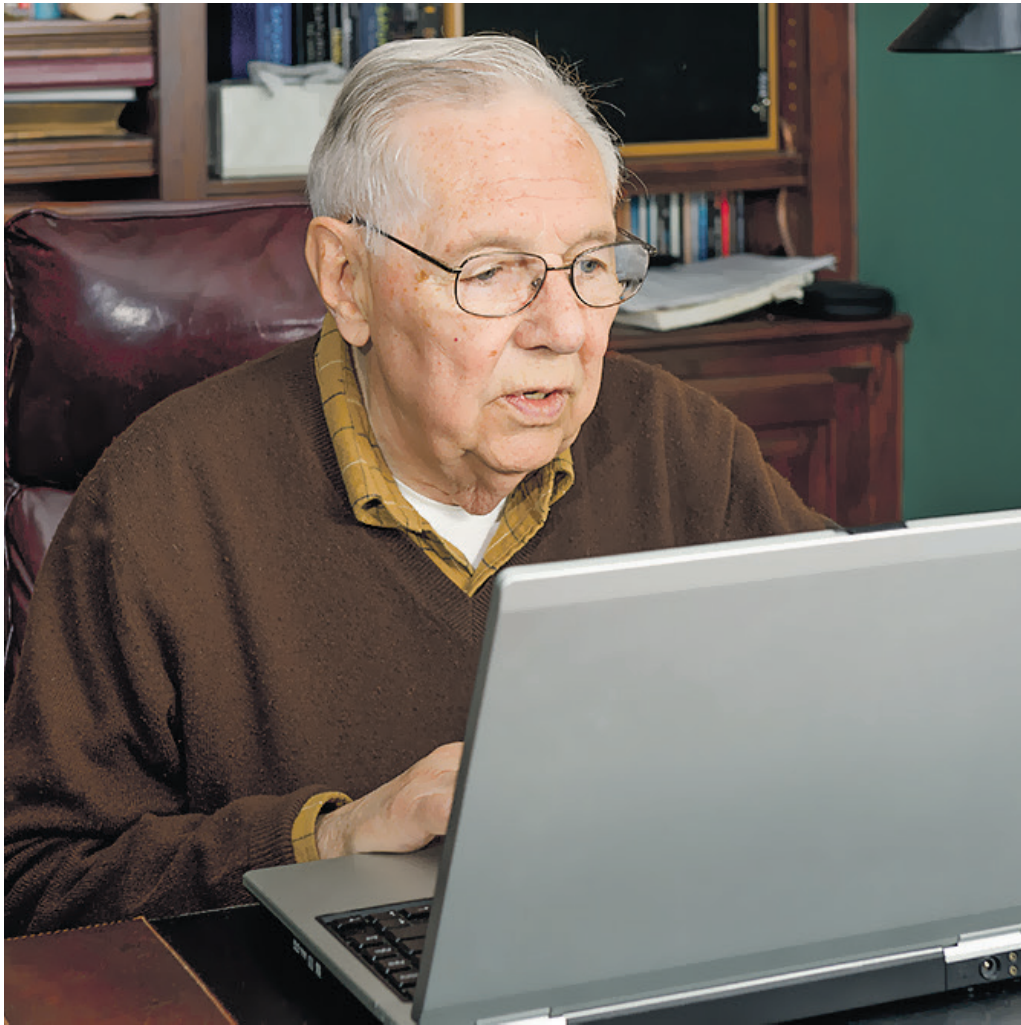
„Ei mingit šanssi,” tõdeb need näited jutustanud MTÜ Kuldne Liiga üks juhtidest Aimar Altosaar. „Keegi ei usu, et neil edukatel inimestel võib ka niimoodi minna. Vanuse pärast põlatakse nad ära, kuigi inimene on oma võimete tipul. Tippjuhil, kes selles vanuses tahab töökohta vahetada, on raske uuesti ree peale saada. Otsitakse 35–40 aasta vanuseid, kes oskaks palju võõrkeeli ja kel oleks kit-sas spetsiifika, ei otsita inimest, otsitakse funktsioone.”

Altosaare sõnul unustatakse, et töökogemuse kõrval on väärtuseks ka elukogemus.

Tööturu aspektist vaadates on kehvemas seisus alla 25-aastased ja üle 45-aastased.

„Kui oled üle 50 aasta vana, hakatakse kohe pampersitest rääkima,” nendib ta, lisades, et vanemaalisi seostatakse peamiselt tervisehädadega. Aga end edukalt tööturul tõestanud inimestel oleks spetsialistidena veel palju anda. Ta leiab, et tööturu aspektist vaadatuna on kehvemas seisus alla 25-aastased noored ja üle 45-aastased.

Vanemaaliste tööhõive on Eestis statistika kohaselt üle 55% ja Euroopa Liidus oleme selle tulemusega kuuen-

Vanemas eas inimeste oskusi tuleks tööjõuturul praegusest rohkem hinnata.

Foto: Shutterstock

dal kohal. Aimar Altosaare sõnul on ealise diskrimineerimisega seotud probleemid meil rohkem varjatud. Näiteks on 50–64-aastaste keskmine palk 79% 25–49-aastaste keskmisest palgast. Otseselt keegi ära ei saada, aga luuakse õhustik, kus väarikal inimesel on raske jätkata.

Lahendused tööturule

Septembris arutleti Eesti rahvusraamatukogus konverentsil „Kas vanus 50+ avab ukse tööjõuturu kuldliigasse?” selle üle, kas vanemaalised on majanduse arengupidurid või hoopiski lahendus kvalifitseeritud tööjõunappusele.

„Väga paljudes valdkondades saavad kogemustega inimesed kasuks olla: nõustamine, analüüs, koolitused – ühiskond ei pääse sellest kuhugi, tööjõuturg muutub,” ütleb

konverentsi korraldaja Taveco Disaini OÜ projektijuht Lembi Ruubel.

„Rahvastik väheneb ja vananeb ja seda vaadatakse kui meeletut tragöödiat. Räägitakse, et noorem põlvkond ei jõua kõiki toita ja nende eest hoolitseda. Meditsiin areneb, inimesed elavad kauem, juba küsitakse, miks pole eutanasiat,” sõnastab vananemisega seonduva ühiskondliku negatiivse kuvandi Eesti avatud ühiskonna instituudi juhataja Iris Pettai.

Samal ajal ei märgata, et üle 50- ja 60-aastaste inimeste seas on palju neid, kes võiks tipptasemel edasi töötada ka pärast pensionieani jõudmist. Nad on terved, intelligentsed, neil on võimed, soov ja tahe.

„Ei pea noorem põlvkond ekspluateerima. Ei pea nutma, et ei saa seda või teist teha. Vanematest inimestest on palju kasu kõikvõimalikes süsteemides: tervishoius, haridusasutustest ka konsultatsioonifirmades,” lisab Pettai.

Paraku on tema sõnul Eestis valdavaks suhtumine, et kui pensioniiga käes, saadetakse minema, mõnikord juba varemgi eelpensionile, ja kui inimene peaks enne pensioniea täitumist töötuks jääma, siis tema CV-d enam lugeda ei viitsita.

„Sel moel lükatakse ära potentsiaal, mida me tegelikult vajame,” ütleb Pettai.

Vanemate tööliste haridus ja kvalifikatsioon on tihti peale aegunud, ent tööandjad ei pea nende koolitamist enam vajalikuks.

„Kui 60-aastane läheb kõrgkooli, näib see raiskamisena. Aga kui inimene elab praegu juba 80–85-aastaseks, võib tal veel ees olla 10–15 tööaastat,” osutab Pettai. Näiteks Saksamaal on kõrgkoolide tasemel 1000 erinevat koolitusprogrammi 50–60-aastaste inimeste kaasamiseks.

Eesmärgiks ei pea seadma, et vanemad inimesed töötaksid kaheksa tundi päevas, osa-

koormusega töö oleks lahendus, aga seda seadusandlus praegu ei toeta. Ka tuleks töökohti kohandada eakatele vastavaks. Nt BMW tehases Saksamaal on kasutusele võetud suurendusklaasid, et oleks parem väikseid numbreid vaadata. „Aeg on avada silmad ja lõpetada jutt, et me ei suuda neid eakaid ära katta ja toita. Vaadake, kui suur on nende potentsiaal, mida rakendada,” rõhutab Pettai. ●

Eesti rahvastik vananeb

●● Demograafide jaoks algab ühiskonna vananemine, kui üle 65-aastaste inimeste osatähtsus on vähemalt 7%. Eestis on see möödunud aasta seisuga 17,2%. Praegu on eakaid ja noori peaaegu võrdselt.

●● Täna sündinud eestlastest rohkem kui pooled elavad rohkem kui 80-aastaseks.

●● Eesti rahvastik väheneb lähema neljakümne aasta jooksul u 7%. Eakate osatähtsus rahvastikust kasvab u 24%-ni.

●● Majandusministeeriumi hinnangul on järgnevatel aastatel oodata iga aasta ligi 14 000 inimese pöördumatut lahkumist tööturult. 20 aasta pärast elab Eurostati prognooside kohaselt Eestis üle 100 000 tööealise inimese vähem.

JURIST VASTAB

Abikaasaga koos puhkamisest

Helve Toomla

jurist

●● Töötame abikaasaga samas asutuses. Siiani oleme saanud ühel ajal puhata. Nüüd aga öeldi, et järgmisel aastal me enam koos puhkust ei saa. Kas abikaasadel ei olegi siis selleks õigust?

Ütleme peale kedagi puhkusele saata ei saa. Tööandja peab hiljemalt jooksva aasta 31. märtsiks koostama puhkuste ajakava ja selle töötajatele teatavaks tegema. Ajakava tegemisel tuleb arvestada töötajate soovide, kuid seda üldjuhul ettevõtte huvide piires. Erandid sätestab töölepingu seaduse § 69 lg 7 – õigus nõuda põhipuhkust sobival ajal on teiste hulgas vanemal (nii emal kui ka isal), kes kasvatab kuni seitsmeaastast

last. Seitsme- kuni kümneaastast last kasvatava lapse vanemal on õigus saada puhkust lapse koolivaheajal. Puhkuste ajakava koostamisel on tööandja kohustatud selliste lapsevanemate puhkuseaja nende soovide järgi kirja panema. Abikaasad seaduse järgi üheaegset puhkust nõuda ei saa, kuid see ei tähenda, et tööandja seda teha ei tohiks, kui selleks võimalus on.

Kui tööandjal puhkuste ajakava koostatud ega töötajale tutvustatud ei ole või on kellegi puhkuseaeg märkimata jäetud, võib töötaja jääda puhkusele oma valitud ajal, teatades sellest tööandjale kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ette 14 kalendripäeva. ●

Saada oma tööalane küsimus

kristiina.viiron@epl.ee

Kutsekoolides jäi hulkerialasid avamata

Noored ei soovinud õppida näiteks torulukkseppaks, ehitajaks, tiseriks ega müüjaks.

Nii mitmelgi kutsekoolil ei õnnestunud tänava kõikidele pakutavatele erialadele õppureid leida, kirjutab 3. oktoobri Maaleht. Näiteks jäi Tallinna ehituskoolis ja Rakvere ametikoolis avamata keskkonnatehnika lukksepa eriala. Piisavalt soovijaid ei leidunud Järvamaa kutsehariduskeskuses puit- ja kivehitiste restauraatori ning Rakvere ametikoolis kivi- ja betoonikonstruktsioonide ehituse erialale. Kolm kutsekooli ei saanud avada müüja eriala. Ameteid, millele tarvis vajalik arvus õppida soovijaid ei leidunud, oli veelgi.

Koolide juhid põhjendavad huvi nappust nii õpilaste vähesusega kui ka sellega, et mõni eriala, näiteks müüja oma on raske ja vähetasuv.

Müüjaks õppida ei taheta.

Samal ajal on ameteid, näiteks torulukksepp, tiser, millega võiks kindlasti tööturul hästi läbi lüüa, aga mida sellegipoolest õppida ei soovita.

Tartu kutsehariduskeskuse turundusjuht Kaie Mets nendib artiklis, et eriala atraktiivsuse võti peitub tööandjates – alates palgapakkumistest, töötingimustest, arenguperspektiividest kuni üldise suhtumiseni töötajatesse. ● EPL

evo furniture + design

Evo Design on mööblitootmise ning laevaehitusega tegelev rahvusvaheline ettevõtte esindustega Eestis ja USA-s.

Seoses töömahu suurendamisega otsime oma mööblitootmisega tegelevasse meeskonda professionaalset

✓ MÖÖBLITISLERIT
✓ VIIMISTLEJAT
✓ SISUSTUSE EHITAJAT/MONTEERIJAT

kes tunneb huvi kaasaegse mööblitootmise vastu

Kandidaatidelt eeldame:

- erialast kogemust
- jooniste lugemise oskust
- materjalide tundmist
- valmisolekut pingeliseks ning tähtajaga piiratud tööks
- põhjalikkust ja korrektsust

Omal poolt pakume:

- vajadusel tasuta majutust
- huvitavat, mitmekülgset ning vastustusrikast tööd
- konkurentsivõimelist palka
- sõbralikku ning professionaalset kollektiivi
- võimalusi enesetäiendamiseks ja professionaalsete oskuste arendamiseks

CV palume saata aadressile Vana Narva mnt 8E, 74114 Maardu või e-postile aleks@evodesign.ee. Lisainfo telefonil: 372 50 25093.

WWW.EVODESIGN.EE

S SPORT

SNUUKERITÄHT: ELU MÄNG NARKOUMAS

Viiekordne snuukeri maailma-meister Ronnie O'Sullivan teatas, et tegi elu parima mängu narkouimas. Ta meenutas aastatetagust lugu: „Käisime koos Jimmy White'iga sageli Ronnie Woo-

dil (Rolling Stonesi liige – toim) külas. Ühel ööl, kui olime pilves, tegime karjääri parima mängu. Kuid seda ei näinud keegi peale paari narkouimas Rolling Stonesi bändliikme.” Delfi

VETTELI VÕIM ON IGAV

Lewis Hamilton (pildil vasakul) lausus Sebastian Vetteli ülekaalu kohta F1 MM-il: „Mul on fännidest kahju. See on nagu Schumacheri valitsemisajal, kui kõik oli täpselt ette teada.” Delfi

Täna Delfi TV-s

● Algusega kell 19 otseülekande korvpalli Balti liiga kohtumisel Rakvere Tarvas – Jēkabpils.

DELFI SPORT

Vutiliidu peakohtunik soovitab mängijatel ja treeneritel oma sõnu hoolikamalt valida

Ratnikov ja Vunk on oma karistuse juba kätte saanud, Kimbaloulat ootab trahv ilmselt ees.

Gunnar Leheste, Andres Vaher
sport@epl.ee

„Ma pean tegema sellise näo, et ma olen kohtuniku tegevusega rahul. Nii kui midagi välja ütled, saad vastu päid ja jalgu,” ütles laupäevase Nõmme Kalju – FC Flora 2 : 2 viigimängu järel Nõmme Kalju peatreener Igor Prins. Tema hoolealune Allan Kimbaloula, kes kahe kollase kaardiga mängust eemaldati, oli paar minutit varem öelnud, et Roomer Tarajev, kes teenindab abikohtunikuna ka UEFA eurosarjade kohtumisi, ei tohiks rahvusvahelisi mängu vilistada.

Kohtunike kritiseerimine meistriliigas on muutunud nii sagedaseks, et palusime olukorda kommenteerida

Mihkel Uiboleht ei osanud eile veel öelda, kas Kimbaloula sõnavõtt tuleb järgmisel komisjoni istungil arutlusele või mitte, lisades, et see otsus tehakse pärast mängu inspektori raporti lugemist, mis pole veel nendeni jõudnud.

Kui Nõmme Kalju leegionär oma saatust alles ootab, siis 28. septembril Kalju – Sillamäe Kalevi mängu järgselt teravalt sõna võtnud Martin Vunk ja peatreener Sergei Ratnikov on karistuse saanud. Trahisumma 500 eurot määrati küll ametlikult Kalevi klubile, kuid tegelikult maksavad selle kinni Vunk ja Ratnikov omast taskust.

Mehed vabandasid

Klubi juhtkond on pärast Kalju ja Kalevi matši Tutkiga kohtunud, videoid vaadanud ja asjad selgeks rääkinud.

„Sillamäe klubi juhtkonnaga olen kohtunud ja neil ei olnud Kalju – Sillamäe mängu kohtunikele pretensioone. Näitasin neile videost kõiki olukordi. Nende kriitika langes oma mängijatele,” rääkis Tutk

Kalevi president Aleksandr Starodubtsev ütles samuti, et Vunk ja Ratnikov läksid liiale. „Nad käitusid kohtunikku avalikult kritiseerides kindlasti valesti, seda enam, et neil polnud õigust. Jalgpalliliidu määratud trahv on õiglane ja nad maksavad selle loomulikult ise,” ütles ta.

Ratnikov lisas, et on koos Vungiga distsiplinaarkomisjoni ja Tohverit ees kirjalikult vabandanud. „Olen nõus, et mõlemad olukorrad (nii Vungile antud teine kollane kaart kui ka Kaljule 1 : 0 võidu toonud penalti – toim) olid *fifty-*

fifty,” ütles Ratnikov, kes veel paar nädalat tagasi lausus järgmised sõnad: „Kas te ise saite aru, et vastaste poolel oli väljakul 12 meest. Penalti oli täiesti taevast võetud. Sellist penalti saab anda ainult diletant, kurat!”

Eeskujuks noortele

Tutk paneb kõigile mängijatele ja treeneritele südamele, et nad mõtleksid oma mängu järgsetes kommentaarides kohtunikku siunates ka sellele, et nad peavad olema noormängijatele eeskujuks.

„Tippmängija käitumine mõjutab kogu meie jalgpallikultuuri. Kohtunik on nendes

olukordades tihti mängija või treeneri pettumuse väljalemise sihtmärk,” nentis ta.

Mida soovitaks Tutk mängijatele ja treeneritele edaspidiseks, kui nad leiavad, et kohtunik on neile liiga teinud? „Soovitan pöörduda küsimuste korral jalgpalliliidu kohtunike osakonna poole. Kui on tarvis, selgitan hea meelega olukordi, miks kohtunik just taolise otsuse tegi,” lausus Tutk.

Starodubtsevi arvates saaks olukorra parandamisele kaasa aidata ka jalgpalliliit. Väike idee tema suust: „Kui mängijate ja treenerite karistused on avalikud, siis miks kohtunike omad ei ole?” ●

Laupäevase Nõmme Kalju – FC Flora peakohtunik Roomer Tarajev jagas ühtekokku 8 kollast kaarti, neist kaks sai Kalju leegionär Allan Kimbaloula.

Foto: Martin Dremļjuga

KAKS JUHTUMIT

Distsiplinaarkomisjoni karistused kohtuniku kritiseerimise eest Premium liiga 2013/2014. hooajal

●● 6. aprillil nimetas Nõmme Kalju peatreener Igor Prins kohtunik Kristo Tohverit pärast matši FC Flora „saamatuks” ja sai jalgpalliliidult kolmemängulise juhendamiskeelu, klubile määrati 500-eurone trahv. Karistuse puhul võeti arvesse ka Prinsi ja Tohverit vahel aset

leidnud kehalist kontakti ehk seda, et treener müksas kohtunikku.

●● 28. aprillil esinesid Tohverit suhtes kriitiliste kommentaaridega Sillamäe Kalevi peatreener Sergei Ratnikov ja poolkaitsja Martin Vunk. Kalevi klubile määrati samuti 500-eurone rahatrahv.

Peakohtunik Uno Tutk seostab kohtunike kritiseerimist ülipõneva hooajaga.

Eesti jalgpalliliidu peakohtunikul Uno Tutkil, kes seostab kõnealust tendentsi läbi aegade põnevaima hooajaga.

„Eesti liiga ei ole ilmselt kunagi olnud nii tasavägine nagu sel hooajal. Pinged on suured ja klubide ambitsioonid samuti. Kõik ei saa paraku tulla meistriks ega ka medalile. Sellises olukorras tekib surve kohtunikele. Paraku on see nii mõnelgi korral väga tõsiselt ületanud hea tava piiri,” ütles Tutk.

Jalgpalliliidu infojuht ja distsiplinaarkomisjoni liige

Rüütli: kõrgemate jõududega tuleks läbi saada

MM-valikmängude eel kogunenud rutikoondis tahab kodupubliku ees hästi esineda.

Aet Süvari
aet@epl.ee

Eesti jalgpallikoondisel seisab reedel ees selle valiktsükli viimane kodumäng Türgi vastu. Seljataga on aga vastuoluline aeg: kuu aja tagustes MM-valikmängudes tehti kõige-

pealt kodupubliku ees uhke võidumaitseline viik Hollandiga, kuid seejärel jäadi Ungarile võõrsil häbistavalt alla.

Koondise peatreeneri Tarmo Rüütli sõnul on vahepealse kuu aja jooksul olnud aega 1 : 5 kaotusmängu analüüsida ning sellest õppida. „Kõigepealt tuleks muidugi kõrgemate jõududega kuidagi paremini läbi saada, et meiega ei juhtuks sellist ebaõnne nagu esimese värava puhul Ungaris,” sõnas peatreener muiates.

„Kuid kindlasti vaatame koos koondisega veel selle mängu üle, analüüsime, mis olid meie vead ja mida oleksime saanud vältida. Muidugi üritame neid mitte korrata, kuid ainult tagasi vaadata me ka ei saa. Peame keskenduma nüüd juba uutele mängudele.”

Vastastel on palju kaalul

Kuna nii reedesel vastasel Türgil kui kui järgmisel teisipäeval Bukarestis meile vastu astuval Rumeenial püsib mõlemal

veel šans lõpetada alagrupp teisena ja pääseda seeläbi *play-off* idele, siis on Rüütli sõnul vastaste jaoks neis mängudes palju kaalul. „Neil on teised sihid, see paneb meile veel lisaraskuse peale, kuid peame sellega hakkama saama.”

Poolkaitsja Konstantin Vassiljev, kes pidi Ungari mängu kollaste kaartide tõttu vahele jätma, on Türgi mänguks taas rivis. „Sellised mängud nagu Ungariga peab nüüd ära unustama. Treenerid parandavad

kõik vead, tulevad juba uued mängud ja loodame, et need toovad paremaid emotsioone.”

Viimases koduklubi Permi Amkari kohtumises varumeeste pingil istunud Vassiljev nentis, et on heas vormis. „Ka meie klubis on iga koha peale tõsine konkurent, see näitab, et lähme klubina ainult paremaks. Minu mänguvormi see siiski mõjutanud ei ole, olen igati heas füüsilises ja emotsionaalses seisundis,” rääkis Vassiljev. ●

Eesti koondis Türgi ja Rumeenia vastu

Väravahad: Mihkel Aksalu, Marko Meerits, Sergei Pareiko; kaitsjad: Enar Jääger, Gert Kams, Ragnar Klavan, Dmitri Kruglov, Raio Piiroja, Mikk Reintam, Taijo Teniste; poolkaitsjad: Aleksandr Dmitrijev, Joel Lindpere, Siim Luts, Sergei Mošnikov, Sander Puri, Konstantin Vassiljev, Martin Vunk; ründajad: Henri Anier, Tarmo Kink, Henrik Ojamaa, Sergei Zenjov.

Zuzana Hejnová Tšehhist ja Bogdan Bondarenko Ukrainast krooniti suvel maailmameistriteks.

Fotod: AFP/Scanpix

Euroopa selle aasta parimaid kergejõustiklasi pärjatakse laupäeva õhtul Tallinnas

Suursoosikud aasta kergejõustiklase tiitlile on Zuzana Hejnová ja Bogdan Bondarenko.

Andrus Nilk
andrus.nilk@epl.ee

Laupäeval toimub Lennusadamas Euroopa kergejõustiklaste auhindamise õhtu, kus kuulutatakse välja Vana Maailma 2013. aasta parimad kergejõustiklased. Esimest korda tehakse Euroopa kergejõustikuliidu (EAA) aasta kõige tähtsamast peost teleülekanne ja seetõttu hoitakse võitjaid saladuses. „Eelmisel aastal oli Jessica Ennise ja Mo Farahi aasta parimaks kergejõustiklaseks valimine enne Maltal korraldatud galaõhtut teada, nad ei tulnud sinna autasustamisele kohale,” ütles Eesti kergejõustikuliidu peasekretär Sirje Lippe. „Ettepanek, et seekord ei teavitata võitjate nimesid enne ametlikku autasustamist, oli natuke ka meie oma. Soovisime üritusest teha Eesti televisioonis otseülekande ja nüüd on parimate kergejõustiklaste väljakuulutamisel ka uudisväärtus.”

Möödunud hooaja saavutuste põhjal võib suursoosikuteks aasta kergejõustiklase tiitlile pidada Tšehhi tõkkejooksjat Zuzana Hejnovát ja

Ukraina kõrgushüppajat Bogdan Bondarenkot. Hejnová finišeeris esimesena kõigis 13 jooksus, neist kõige kaalukamad olid maailmameistritiitli võitmine ja seitse esikohta Teemantliiga etappidel.

Kindlad valitsejad

„Hejnová tegi väga võimsa hooaja,” lausus olümpiavõitja Gerd Kanter, kes nägi talvel Lõuna-Aafrika Vabariigis harjutades ka tšehhitari treeninguid koos 400 m jooksu Euroopa meistri Pavel Maslakiga.

„Zuzana näitas ka meie sportlasele (Rasmus Mägi – toim), et 400 meetri tõkkejooks on suur tööala, kus võib kaugele jõuda,” tões Kanter. Bondarenko krooniti maa-

ilma kõigi aegade kolmanda tulemusena 2.41 Moskvas maailmameistriks, sama kõrguse ületas ukrainlane ka Lausanne'is. Mitu korda ründas 197 cm pikkune sportlane ka kuubalasele Javier Sotopalunud panna. Seejärel võitis sihikule maailmarekordi, ka Sillamäel peetud võistlusel oli tema esimene katse kõrgusel 2.46 lubav.”

Esimest korda tehakse Euroopa kergejõustikuliidu peost ka teleülekanne.

mayorile kuuluvat maailmarekordit 2.45.

„Usun, et meestest on favoriit number üks Bondarenko,” ütles olümpiavõitja Gerd Kanter. „Kuni juunikuise Ostrava võistluseni ta pärast esikoha tagamist latti kõrgemale ei

palunud panna. Seejärel võitis sihikule maailmarekordi, ka Sillamäel peetud võistlusel oli tema esimene katse kõrgusel 2.46 lubav.”

Lennusadamas autasustatakse ka kuni 23-aastaseid kergejõustiklasi kategoorias „Tõusev täht”. Eesti kergejõustikuliidu (EKJL) ülesanne on korraldada neljapäevast pühapäevani ka EAA kalendrikonverentsi, kus Vana Maailma riikide kergejõustikujuhid peavad järgmise aasta võistluste läbirääkimisi ning arutavad saavutus- ja järelkasvu teemadel.

„See on igasugisene töökonverents, kuhu peaks saabuma ligi kolmsada väliskülast,” märkis EKJL-i president Erich Teigamägi ja nimetas paar kuulsust: teivashüppe maailmarekordiomani Sergei Bubka ja kahekordne olümpiavõitja Sebastian Coe, kes mõlemad on ametis rahvusvahelise kergejõustikuliidu asepresidendina. EAA konverents peetakse Radisson Blue Hotel Olümpias. Sinna majutatakse ka väliskülastajad. „EAA ja liikmesriikide alaliidud katavad ise kulud, Eesti kergejõustikuliit panustab korraldamisse inimeste töötunde,” sõnas Teigamägi. ●

Parimad valib neli rühma

Nominante Euroopa aasta kergejõustiklase tiitlile: meestest kõrgushüppaja Bogdan Bondarenko (Ukraina), pikamaajooksja Mo Farah (Suurbritannia), kaugushüppaja Aleksandr Menkov (Venemaa), kettaheitja Robert Harting (Saksamaa) jt. Naistest on kandidaatideks 400 m tõkkejooksja Zuzana Hejnová (Tšehhi), kõrgushüppaja Svetlana Školina (Venemaa), keskmää-

jooksja Abeba Aregawi (Rootsi) jt. Nii meestest, naistest kui ka kuni 23-aastastest kergejõustiklastest valitakse parimad nelja hääletusrühma tulemusel.

Ligi 16 000 fänni hääletasid Euroopa kergejõustikuliidu Facebooki lehel. Valiku tegid ka 163 spordiajakirjanikku, EAA liikmesliidud ja asjatundjate žürii. Iga rühma valikul on koguhääletusel võrdne osa.

Margus Hunt ja treener debüüdist: see oli lõbus

Margus Hunt tegi pühapäeva hilisõhtul debüüdi ameerika jalgpalli profiliigas NFL, aitas Cincinnati Bengalsi tähtsa võiduni ja teenis kiidusõnu. Bengals ja Hunt kirjutasid skooriga 13 : 6 mullusele poolfinalistile New England Patriotsile tabelisse hooaja esimese kaotuse.

„Suurepärane kohtumine. Selles viimas oli tõeliselt lõbus mängida,” kirjutas Hunt pärast enda jaoks ajaloolist heitlust Twitteris.

„Hunt sai esimest korda mängida ning see oli lõbus. Peame oma noori mehi pressima, sest vajame, et nad hooaja jooksul tulemuslikud oleks,” lausus aga Bengalsi treener Marvin Lewis. Konkreetsemalt kiitsid kollanoka tegutsemist mängu kommenteerinud NFL-i asjatundjad.

Hunt mahtus rivistusse tänu kahe põhimehe vigastusele, pääses platsile juba esimesel minutil ning teenis mänguga isegi ootamatult palju.

Tema ees *defensive-end* i ehk äärekaitsja positsioonil alkoosseisu kuulunud Wallace Gilberry sõnul mängis eestlane rolli ka selles, et vastaste staari Tom Brady 52-mängu-

Margus Hunt: tähtis tähis on murtud.

line *touchdown* ide seeria lõpu sai. Tõsi, statistikasse Hunti nime taha seekord ühtki märget (loc: blokeerimist) ei kantud.

„Tahtsime teda lüüa. Pidevalt. Gino Atkins, Carlos Dunlap, mina ise, Domata Peko ja Margus Hunt käisime tal pidevalt peale. Saime temaga hakkama,” ütles Gilberry.

Bengalsil on kirjas viiest mängust kolm võitu. ● Delfi

Teine Eesti mees Kanguri klubis

Milano korvpallklubis mängib Kristjan Kanguri kõrval teinegi Eesti juurtega mees: 15-aastane Michele D'Ambrosio.

Eesti parima korvpalluri kombel tänavu suvel Milanosse jõudnud nooruki ema on eestlanna ja isa itaallane. D'Ambrosio on 203 cm pikk ja jõudis Emporio Armani U-17 võistkonda väga omapärasel moel.

Nimelt oli tal suvel Tallinnas toimunud U-20 EM-finaalturniiril seljas särk itaaliakeelse kirjaga „Küsi, kui pikk ma olen.” Nii jäi D'Ambrosio sil-

ma Milano määndžerile Simone Casali. Selgus, et noor-mehe elab alaliselt Milanos, tegeleb korvpalliga, ent väga väikeses klubis. Lepiti kokku katseaeg, kus D'Ambrosio näitas end heast küljest.

Noormehega on silmast silma kohtunud ka Kangur. „Vahetasime mõne sõna inglise keeles. Sain aru, et eesti keelt ta ei räägi. Oli väga uje, tagasihoidliku olemisega noormehe. Pikk, kõhna kehaehitusega, kuju tundub korvpalli jaoks väga hea. Liha annab peale kasvatada,” rääkis Kangur esmamuljest. ● Ivar Jurtšenko

Foto: Iinar Saabas

Söber andis selgitusi

Aukohus. Andres Söber astus eile korvpalliliidu aukohu ette, et anda selgitusi viie noormängija kirjas tõstatatud puudujääkidele tema suhtlemises ja treeneritöös. Eesti kuni 20-aastaste koondise juhendaja andis aru kolmveerand tundi, seejärel jäi viieliikmeliine aukohus otsust langetama. Aukohtu liikmed kommentaare jagama ei nõustunud, küll aga teatas Andres Söber eilses ETV spordisaates, et vabandab viie Rapla korvpalluri ees ja parandab oma käitumist. EPL

kuulutus.lehed.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil **kuulutus.lehed.ee**, e-postiga **anni.koppel@lehed.ee** ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

FORUM CINEMAS,
AJAKIRI MOOD JA
I.L.U ESITLEVAD

AINULT NAISTELE!

9. OKTOOBRIKINOS COCA-COLA PLAZA

18.00 – TOOTESITLEDJAD
FILM
DIANA
KELL 19.00 (SAAL NR 1)

PILET **5⁵⁰€**

FORUM CINEMAS MOOD I.L.U. Coca-Cola MAX GUCCI acmefilm AVON Geisha dermoshop KORK parodontax TISENTO NESTEA PHYSIOGEL

Laen

• **Laen kinnisvara tagatisel.**
AS A&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29
Tln. 648 6083 www.aolaenuud.ee.
Tutvuge tingimustega, konsulteerige
asjatundjatega.

Teenused

• **KAARDID ENNUSTAVAD**
Tel 900 1727 24 h, h 1,09 €/min
www.ennustus.ee

Müük

• **Müüa lõhutud küttepuid.**
Tel 509 2933.
• **Väike mesindustalu** Väike-Maarja
lähistel annab teada võimalusest osta
värsket mett! Mesi on korjatud
Pandivere metsadest ja niitudelt ning
pakendatud 1 l pakenditesse (1,5 kg).
Pakendatud 1 l mee hind on 9 eurot.
Tallinna piires toimetame tasuta kätte!
Tellimusi võtame vastu elektronposti
aadressile mesi@24h.ee või
tel 5667 7227.

Rent

• **Üürin omanikult korteri Tallinnas,**
tel 508 9052.

Tervis

• **Parapsühholoog Ž. Stepanjan** aitab
alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalu-
luse, radikulüüdi ja stressi puhul.
Konsultatsioon. Tel 5858 8910.

Teated

• **Majandus- ja Kommunikatsiooni-
ministeerium** teatab Veeseaduse § 22⁷
lõike 3 alusel hoonestusloa menetluse
algatamise ettepaneku esitamise
kavatsusest seoses Soome ettevõtte
Gasum Oy esitatud hoonestusloa
taotlusega kavandatava maagaasi
torujuhtme (*Balticconnector*’i)
rajamiseks. Umbes 81 km pikkune
torujuhe kavandatakse rajada
Soomelahtes algusega Parki poolsaarelt
Paldiski linna territooriumilt kuni
Soomes asuva Fjusõ poolsaareni.
Gasum Oy 14.05.2013. a esitatud taotlu-
se ja selle juurde kuuluvate lisamaterjali-
degaga, sh veeseaduse § 22⁷ lõike 2 alusel
antud arvamustega, on võimalik tutvuda
Majandus- ja Kommunikatsioonimini-
steeriumi avalikus dokumendiregistris
www.mkm.ee (asjas nr 12-00760) või
Majandus- ja Kommunikatsioonimini-
steeriumis aadressil Harju tn 11, 15072
Tallinn, kontaktisik haldusosakonna
juhataja asetäitja Taivo Linnamägi,
tel. 625 6439 või e-post
taivo.linnamagi@mkm.ee.

EESTI VÄHILIIDU HEATEGEVUSKONTSERT

24. okt
Kell 19.00
Tallinna Jaani Kirik

Unistused elavad

Phantom of the Opera
Jesus Christ Superstar
Les Misérables
Evita ja Cats

Oliver Kuusik
(RO Estonia)
Nele-Liis Vaiksoo
Annika Lumi
(Sibeliuse Akadeemia)
Uku Suviste
Rosanna Lints
Norman Salumäe

Otsakooli sümfooniaorkester
Dirigent Kaspar Mänd
Kunstnik Marge Martin

Piletid Piletilevis

EESTI VÄHILIIDU SUURSPONSORID

TÄNAME

**HARRI
TIIDO**

(sünd 1953)

Töötanud Eesti Raadios
ja Kuku raadios

Eesti Ajalehtede Liit

EESTI FILMI LAULUD
23., 25. novembril 19.00

MAAILMALE NÄHTAMATUD
PISARAD
14., 29. oktoobril 19.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta
laega saalis, Harju 1, Tallinn

9. oktoober Kirjanike Majas

**SELLE ILMA
KOLAKOJAS**

Helvi Jürisson 85
Helvi Jürisson esitleb luulekogu
“Selle ilma kolakojas”.
Temaga vestleb elust ja luulest
tütar Kerttu Soans.
Musitseerib Robert Jürjendal.

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2.-, (ül)õpilastele ja pensionäridele 1.-
Toetab Kultuurkapital

Kontor

Ilmub homme Ärilehe vahel!

●●● Eesti Päevaleht

- Miks on firmal vaja IT-juhti?
- Milline olukord on büroopindade renditurul
- Siseaudit annab firma juhile unerahu

AEG KAUBELDA!

**Holmes & Meyers
kutsub metsaomanikke
läbi rääkima metsas
planeeritavate raiete üle.**

Ostame kasvava metsa raieõigust.
Pakkuda võib lageraidest
harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava
lepiku eest head hinda.

Lõhutud küttepuid
müük, tellimine: tel 600 5323

tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

Tallinna Metsaomanike Selts
korraldab
10.oktoobril kell 18.00
Tallinnas, Pühavaimu 6
rühmanõustamise

**Nõuded toetavatele
metsatöödele
(Meede 1.5)
ja tööde kvaliteedi
hindamine.**

Lektor Gunnar Reinapu
Erametsakeskusest

Toetusdokumentide
täitmise info
ja eelregistreerimine
annekaljuv@gmail.com,
tel 56 217695

Üritus on tasuta!

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon

08.55 Draamasari Holby City haigla: Linnuke oksal (Inglise 2005)

09.55 Terevisioon*

11.55 Kriminaalsari Hercule Poirot: Kakkümmend neli musträstast (Inglise 1988)

12.50 Prillitoos (subtiitritega)*

13.50 Osoon (subtiitritega)*

14.25 Välisilm*

14.55 Dokfilm Võim (Inglise 2010)

16.00 Draamasari Holby City haigla*

17.00 Aktuaalne kaamera

17.10 Reisisari Reisile minuga: Pariis (Eesti 2011)

17.40 Kriminaalsari Hercule Poirot: Kakkümmend neli musträstast (Inglise 1988)*

18.30 Aktuaalne kaamera

19.00 Ringvaade

20.05 Vabariigi kodanikud

21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm

21.30 Sport

21.40 OP!

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 609

06.45 Joonissari Tomi ja Jerry saade

07.10 Joonissari Garfield

07.35 Joonissari Lucky Luke seiklused

08.00 Reporter*

09.00 Tuhat ja üks ööd*, 91

10.00 Rosario*, 91

11.00 Kodu ja võõrsil, 5600

11.30 Saladused*: Kreisid pruudivanemad

12.00 Naabriplika*: Valla Hääl

13.00 Kuidas elada 100-aastaseks?

14.00 Saladused

14.55 Punased roosid, 610

16.00 Küladetektiivid, 137: Mõrvakonto

17.00 Rosario, 92

18.00 Tuhat ja üks ööd, 92

19.00 Reporter

20.00 Mis sul viga on?

20.30 Kaks kanget Indias

21.30 Vice – Erakliik Põhja-Korea

TV3

06.15 Multifilm Bakugan

06.40 Multifilm Madagaskari pingviinid, 18

07.05 Multifilm Käсна-Kalle Kantpüks

07.30 Multifilm Max Steel

08.00 Armastus võidab, 140*

09.00 Kirgede torm, 1735*

10.05 Vaprad ja ilusad, 6576*

10.35 Top Shop

10.50 Elu keset linna, 34

11.25 Seaduse nimel 3, 7: Koidikust ehani

12.25 Ment 3, 4: DNA*

13.25 CSI kriminalistid 13, 13*

14.20 Vaprad ja ilusad, 6577

14.50 Seitšmes taevas 1, 20: Hüvastijätt

15.50 Armastus võidab, 141

16.50 Kirgede torm, 1736

17.55 Kättemaksukontor 3, 10: Illusioon 2

19.00 Seitšmesed uudised

20.00 Kaua võib

20.30 Suletud uste taga 4, 6: Kontrolliv abikaasa

21.30 CSI New York 9, 7: Vihjemäng

22.30 KINO3: Mängufilm Tagaotsitav (USA 2008)

00.35 CSI Miami 10, 16

01.35 Chicago koodeks 1, 11: Skandaal

02.25 Kuni surm meid lahutab 4, 15: Maja müümine

02.50 Kuni surm meid lahutab 4, 16: Ally on rase

03.15 Suletud uste taga 4, 6*

04.05 Kaua võib*

04.35 Seitšmesed uudised

05:25 Selline on elu: Põgenev perekond, 2. osa

RIISTSÖNA

RIIK	RÜNNAK KÜLA KIHELKONNA VALLAS	... KALEVA KEKKONEN KAINI JA AABELI ISA	KÜLA TANTSUPIDU ... CARTE	PUUDU-SEOTIS RAHAÜHIK	VALD HARJU-MAAL SA, TA	TAI ME ALGE VÄÄR- USULINE	SÕOLAS PAREM	ÄREVUS, ELEVUS ASI	SEADE VÕI SEADMETE KOGUM PUU (Inglise k.)
EUROOPAS									
EESTI MAJA									
KOLMIK									
BRASILIA									
MAAKOOD									
KALJUKASS									
APOSTEL									
PAKK, PAMP									
NAISENIMI									
HAMBA-SOOLJA									
UNITED NATIONS									
PÄRG									
ÜLESANNE-TE KOGUM									
ILMKAAR									
MERIKARP									
KALASTAJA									
EINSTEIN									
LÄÄGE									
SÕJAVÄGI									

ETV2

07.10 Animasari Geronimo Stiltoni lõbusad lood: Kutt, kus mu hai on?*

07.30 Animasari Ruff tegutseb*

07.40 Animasari Mesilane Maia: Filibert*

07.55 Animasari Baleriin Angelina: Ergutustüdruk Angelina*

08.05 Animasari Lammas Shaun*

08.15 Lastetuba: Sügis ajab sööma*

08.30 Opiou!

08.50 Minuscule

09.00 Ringvaade*

10.05 Waterloo Roadi kool

11.00 Väike maja preerias

11.50 Jüri Üdi klubi: Kultuuriharidus on pehmodele?*

12.44 ERR-i uudised

14.30 Valimised 2013. Vali mind, Tartumaa!

17.00 Vana aja asjad

17.10 Väike maja preerias*

18.00 Animasari Simsala Grimm

18.25 Animasari Lotte

18.30 Lastetuba: Hirmuskülm ja jubee palav

18.45 Animasari Mesilane Maia

18.55 Animasari Baleriin Angelina: Angelina balletikool

19.10 Animasari Ruff tegutseb

19.20 Aktuaalne kaamera

19.30 Aktuaalne kaamera

20.00 Pealtnägija*

20.45 Inemiste piir

21.25 Minuscule

21.30 AegRuum Mandrite ränd, 4/5: Euroopa: troopiline algus

22.30 ehk, uhhuduur 2: Afganistan

22.55 Eesti TOP 7

23.40 Kuidas ei tohiks elada, 5/6

00.10 Troonide mäng

01.00 Valimised 2013. Vali mind, Tartumaa!

02.38 ERR-i uudised

TV6

06.00 Hommikuraadio

08.30 Seitšmesed uudised

09.30 Kodu keset linna 5, 48

10.00 Kutsuge Cobra 11 5, 64

11.00 Tavalised kahtlusalused

13.10 Top Shop

13.30 Kodu keset linna 5, 49

14.00 Kutsuge Cobra 11 5, 64

15.00 Kälimehed 3, 2

16.00 Kuidas ma kohtasin teie ema 4, 9

16.30 Kutsuge Cobra 11 5, 65

17.30 Sõjaprintsess Xena 3, 67

18.30 Simpsonid 17, 8

19.00 Perepea 2, 18

19.30 Kuidas ma kohtasin teie ema 4, 10

20.00 Uus tüdruk 1, 10

20.30 Simpsonid 17, 9

21.00 Kõige naljakamad kodusideod

21.30 KINOõHTU: Näpumehed

00.00 Paljalt naljakas

1.00.30 Kummituslinna vangid 1, 7

01.30 Salatoimikud 8, 182

02.15 Kälimehed 3, 2

03.05 Hommikuraadio

04.30 Kodu keset linna 5, 49

05.00 Seitšmesed uudised

05.50 Uudistemagasin

Kanal 11

05.45 Rosario, 22

06.35 Totaalne ärkamine!

09.00 Doktor Oz*

09.50 Emmerdale*, 26

10.20 Küladetektiivid, 22

11.15 Heartland*

12.10 Top Shop, 254

12.25 Hotell Grand*, 14

13.50 Peakoka saladused, 14

14.20 Naistekliinik, 38

15.10 O.C.

16.00 Heartland

17.00 Ellen

18.00 Doktor Oz

19.00 Kodu ja võõrsil, 5601

19.30 Emmerdale, 27

20.00 Naabriplika

21.00 Aadlikud pruudijahil, 1

22.00 Ainult Essexis!, 29

22.35 Ainult Essexis!, 30

23.10 Seksi õppetunnid, 9

00.05 Reporter

01.05 Ellen*

01.55 L-sõna

02.45 Naistekliinik*, 38

03.35 Uus-Meremaa tippmodell 2

04.25 Selgeltnägijatest uurijad

04.50 Staariminutid

04.55 Staariminutid

05.00 Reporter*

Kanal 12

06.30 Arapanija*

07.00 Reporter

08.00 Usu või ära usu!*, 25

08.30 Spioonitarid*

09.20 Conan*, 140

10.10 Rannavalve: Sõbrad elu lõpuni

11.00 Jututuba

13.50 Benny Hill*

14.25 Hulljulged*

15.15 Spioonitarid

16.05 Portreerija

17.00 Hulljulged

17.55 Benny Hill

18.30 Kliitähed

19.00 Tuvikesed*: Kuritegu ja karistus

19.30 Tuvikesed*: Ohvitser ja prügimees

20.00 Krimi

20.30 Usu või ära usu!, 26

21.00 Kaks ja pool meest*

21.30 Mängufilm Libavõmm

23.30 Conan, 141: Jane Lynch, Natasha Lyonne, Mike Lawrence

00.20 Kaks ja pool meest: Uneaeg

00.45 Tuvikesed: Lihtne lahku minna, 1

01.10 Tuvikesed: Lihtne lahku minna, 2

01.35 Night Chat

05.00 Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Sa võid küll alguses kiirustav ja tormakas olla, kuid sind jahutatakse üsna ruttu maha. Su ideed on lennukad, kuid ebapraktilised.

SÕNN Võtmesõnaks on kompromiss või selle puudumine. Sinu soovid ja tahtmised võivad nüüd teiste omadega vastuollu minna.

KAKSIKUD Üsna sobiv päev igasuguseks raskemaks füüsiliseks pingutuseks. Võiksid tööl või koduses majapidamises suurema koristusaktiooni ette võtta.

VÄHK Parim päev endas uue tundlikkuse arendamiseks. Näiteks võib unenägu anda sulle võtme millegi mõistmiseks. Kellegi sõnad võivad aidata sul leida lahendust.

LÕVI Tunda annab vastuolu radikaalse ja konservatiivse suuna vahel. Kas põletada kõik sillad või jätta varjatud salakäigud alles?

NEITSI Püüad oma mõtetes mingit süsteemi ja korda luua. See peaks nüüd hästi välja kukkuma, mistõttu suudad oma tööd ja tegemised palju efektiivsemaks muuta.

KAALUD Poolikute tööde lõpetamine võib olla võtmeks, mille abil saad varsti siseneda uute ettevõtmiste põnevasse labürinti. Keskendu ainult sellele, mis on vaja valmis saada.

SKORPION Oled tundlik ja võtad kõike kergesti hinge. Kui mõni ettevõtmine luhta läheb, on see sinu jaoks kui maailma lõpp. Püüa mitte viibida halvatujuliste inimeste seltskonnas.

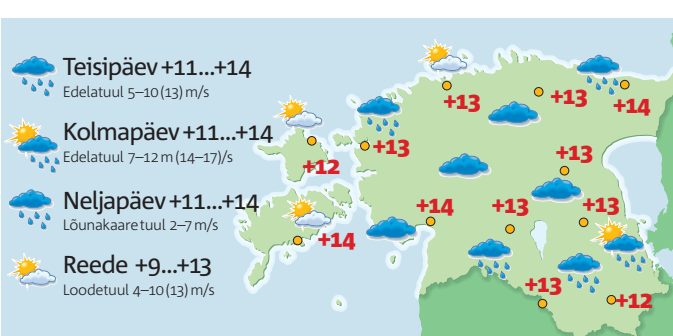
AMBUR Tunned, et su sisemuses on midagi, milleni sa veel ei ulatu. Ju siis polegi see praegu vajalik. Iga asi tuleb omal ajal või veidi hiljem.

KALJUKITS Mida sõltumatum sa oma otsustes oled, seda parem sulle endale pikemas perspektiivis. Loomingulises tegevuses on tunda kõrgseisu.

VEEVALAJA Sobiv aeg aktiivseks ühiskondlikuks tegevuseks. Tunned vajadust juhtida ja juhendada ning suudad oma loomuliku autoriteediga inimesed kaasa viia.

KALAD Ole tähelepanelik asjaolude puhul, millest sul pole piisavat ülevaadet ega selgust. Sulle võidakse midagi olulist rääkimata jätta.

ILM

RIISTSÖNA

RIIK	RÜNNAK KÜLA KIHELKONNA VALLAS	... KALEVA KEKKONEN KAINI JA AABELI ISA	KÜLA TANTSUPIDU ... CARTE	PUUDU-SEOTIS RAHAÜHIK	VALD HARJU-MAAL SA, TA	TAI ME ALGE VÄÄR- USULINE	SÕOLAS PAREM	ÄREVUS, ELEVUS ASI	SEADE VÕI SEADMETE KOGUM PUU (Inglise k.)
EUROOPAS									
EESTI MAJA									
KOLMIK									
BRASILIA									
MAAKOOD									
KALJUKASS									
APOSTEL									
PAKK, PAMP									
NAISENIMI									
HAMBA-SOOLJA									
UNITED NATIONS									
PÄRG									
ÜLESANNE-TE KOGUM									
ILMKAAR									
MERIKARP									
KALASTAJA									
EINSTEIN									
LÄÄGE									
SÕJAVÄGI									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODID

●● Naine: „Sul on ainult seks, seks, seks... Viiksid mu mõnikord muuseumisegi!“

Mees: „Seksida muuseumis? Mis seal ikka, proovime!“

●● Poksija Nikolai Valujevilt küsitakse, kas ta on kunagi hirmu tundnud.

„Hirmu tundnud?“ jääb Valujev mõttesse. „Üks kord tõesti tundsin, kui hommikul pohmelliga peeglisse vaatasin...“

●● Vestlevad kaks IT-meest:

„Meie firmat ootavad tõenäoliselt ees suured muutused.“

„Miks sa seda arvad?“

„Ma vaatasin, milliseid otsisõnu töötajad viimasel ajal Google’isse

sisestanud on. Meie pearaamatupidaja otsis järgmisi asju: „Eesti Vabariigi kriminaalkoodeks“, „orgaanilised mürgid“, „kuidas peita laipa“ ja „Hispaania kliima“.

●● Kolleegid omavahel: „Kas on raske töötada, kui ülemus ära on?“

„Väga raske. Ma ei käienam isegi väljas suitsetamas, kardan, et lähen veel koju.“

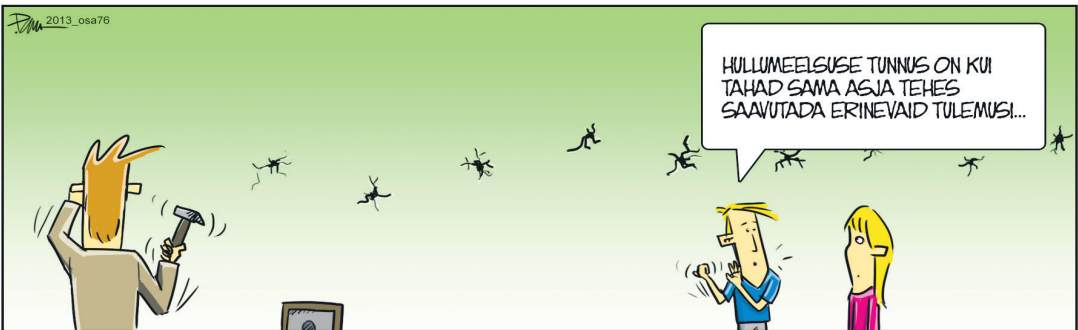
●● Kohtuvad kaks sõpra: „Kuule, ma nägin eile su naist. Ta on kõvasti alla võtnud.“

„Aga mis tal üle jäi. Ma ostsin talle sellised riided, millest ta isegi unistada ei osanud, kuid tema numbrist kaks numbrit väiksemad.“

PAUER

KRISTIAN PAUR

NEMI

LISE MYHREA

SUDOKU Pappocom

Lahendused ja vihjed. www.sudoku.com

7	2	8			5		1	
					7	9		
				6	3			
5	8							
	7						2	
							6	5
			9	2				
		6	5					
	1		6			5	9	3

Sudoku EPL-i veebiväljaandes

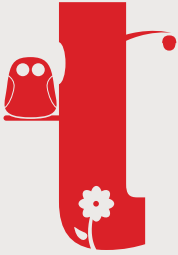
Mängi. www.epl.ee/sudoku

SUDOKU reeglid

●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda ainult ühel korral.

Eelmise mängu lahendus.

2	1	9	4	5	6	3	7	8
3	6	5	7	2	8	1	4	9
4	7	8	3	9	1	2	5	6
1	3	7	6	4	9	8	2	5
8	4	2	1	7	5	9	6	3
9	5	6	8	3	2	4	1	7
6	9	1	2	8	7	5	3	4
5	2	3	9	6	4	7	8	1
7	8	4	5	1	3	6	9	2

LOODUS

Kristel Vilbaste
loodusenaine@hotmail.ee

NÄDALA NELI ILMAMÄRKI:

- laglede kiljumine,
- õitsev võilill,
- kährikud õunaaias
- ja lehti täis tuul.

SOOVITUS

Kolletamispäevaks, 14. oktoobriks kolis vanarahvas oma tegemised tubaseks. Sellest ajast on puulehed öökülmade tõttu kolletanud ja igasugune paljakäsi tegutsemine külmavõitu. Viimasel kolletamispäevaeelsel nädalal on tark õued üle vaadata – kas grillid ja mänguajad liivakastist on kuuri kolitud ja kas puuriidad kindlalt vihma vastu kaetud. Kõik juurikad peavad saama keldrisse viidud ja külmaõrnat taimed peidetud, õunapuutüved kaitstud ja viimased seenekorvid koju tassitud. Lapsedki kolivad sellest päevast tuppa õppima.

TSITAAT

Kõige sagedamini oli hingedeaja alguseks nädal peale mihkripäeva, oktoobri teine nädal.
Mikk Sarv

Hiired kipuvad keldrisse ja tuppa.

MAATOHTER

Palavikualandaja jõhvikas

Külmetushaiguste hooaeg on alanud ja kel jõhvikatagavarad täiendatud, see saab neist punastest marjadest hea palavikualandaja. Jõhvikamari on toorelt söömiseks liiga happeline, seepärast hõrutakse ta suhkruga moosiks ja kallatakse peale vett, seesugune mahlajook alandab kiiresti palavikku. Taimeravitark Ain Raal märgib, et sageli kasutatakse vee asemel Kellukese limonaadi ja see aitavat veel paremini. Erilist jõhvikaravimit – viie vägeva salatit – soovib aga Anneli Ehlvest: „Tuleb segada salat võrdsetes osades: mesi, jõhvikad, küüslauk, sibul ja mädarõigas.“ Viib mine-ma vägevamagi töve.

Nädal näitas tumehalli taevast, vahetevahel piilus pilvede vahelt ka päike.

Fotod: Arne Ader

Oktoobri teine nädal: põlvini ulatuv lehemeri

SEEKORDNE ilmaloo kirjutamisteade saabus mulle Vooremaa metsade vahele veidi enne lehe trükkiminekut, kui olin tütre klassiga RMK looduskoolis. Hoidsin siis silmad uudishimust lahti ja kõrvad kikkis. Mets on praegu tõesti põnev: koltunud-pruun, aga üllatusi täis. Metsa all kikitavad oma siniseid mürgiseid mahlapäid ussilakad, hiline punane kärbseseen särab sügispunas. Enneolematult suured on tänavu haabade vesivõsude lehed. Metsaraja kõrvalt rabistas läbi võsa lendu pruun emametsis, küllap ehmus avastusohinas laste kilgetest. Lastele jäid metsast kõige rohkem meelde halli lepa ja sanglepa lehe erinevus: sanglepa lehe küljest on justkui tüki ära ampsatud. Põnev oli ka arukase ja sookase vahettegemine: arukase mustatriibuline korp ulatub maast tükk maad kõrgemale, arukasel on põlvikud jalas ja sookasel kõigest sokid.

Sada tuhat lindu

Aga tuulises metsas on täielik linnuvaikus, ränne käib kusa-gil kaugemal ja mere ääres. Nädalavahetusel toimusid Eestis rahvusvahelised linnuloenduspäevad, kus kõik huvilised said kirja panna päeva jooksul nähtud linnud. Esialgsete andmete järgi anti teada 112 000

Valgepõsk-lagled rändavad. Nädalavahetusel loendati meil 33 000 valgepõsk-laglet.

loendatud linnust ja 154 liigist. Kõige arvukamad liigid olid valgepõsk-lagle (33 000 lindu), kuldnoork (6300), kalakajakas (5400), siisike (4500) ja metsvint (3600). Kõige sagedasemad liigid olid rasvatihane, hallvares, pasknäär, harakas, muusträstas ja suur-kirjurähn. Plaanisin minagi algul linnud kirja panna, aga läks hoogsaks puude istutamiseks ning, nina maas, töötades jäid mulle kõrvu ainult haraka kädistused, varese kraaksatused, tihase pahandamine ja suurnokkade vintimine. Jah, ja õhtu eel kuuldus Tartu poole siirduvate hakiparvede hüüdeid.

Kährikud on hüljanud jõhvikasood ja kolinud lõplikult õunaaedadesse, nii on nende ekskremendikuhilates nüüd üksnes seedimata õunaampse, aga mitte säravaid punaseid marjasilmu. Käib karujaht ja ka põdrajaht. On aeg, mil inimeselgi on pussitorude hirmus metsas ohtlik liikuda, sest ikka pole mõnel jahimehel kadunud komme tulista-da igat liikuvat kogu. Igatahes tasub enne metsa mine-mist uurida, kus on rongad õhus, sest seal on ka jahimehi. Kärplased askeldavad nüüd hirmu tundmata majade läheduses, inimesed on maakodu-

dest lahkunud ja siirdutakse hiirte kannul elamute poole. Hiired tulevad tõesti! Seda tõestavad kasvõi linnast ostetavad mürgikuhilad.

Võilill õitseb taas

Loodus heidab nüüd endalt lehekate ja lehemeri on mõnel pool juba põlvini. Tammeterude saak tänavu eriti kiita ei ole ja pihlakamarjugi on vähevõitu. Kevadega ühtepikku päevad meelitavad taimi teist korda õitsema. Mu maja ees on võililled kollaste või juba valgeviljaliste peadega. Õitsevad ka tulikad, kurerehad ja metsmaasikad. ●